



Abordarea de gen a răspunsului umanitar în contextul conflictului armat (Ghid tematic)

With funding from



Abordarea de gen a răspunsului umanitar în contextul conflictului armat

Prezenta publicație a fost elaborată în cadrul proiectului „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova” implementat de Hilfswerk Internațional în parteneriat cu AO „Moștenitorii”, AO Gender-Centru și organizația de tineret „Stan” din Ucraina, susținut de Agenția de Dezvoltare Austriacă (ADA), cu fondurile Cooperării Austriece pentru Dezvoltare și de Fundația Nachbar in Not.

Denumirile și materialele utilizate în această publicație nu implică exprimarea vreunei opinii din partea ADA cu privire la statutul juridic al vreunei țări, teritoriu, oraș sau localitate sau autorități respective sau cu privire la liniile de demarcație sau frontiere.

Materialele din prezenta publicație au fost elaborate de echipa de proiect cu asistența experților în egalitatea de gen:

- Valentina Bodrug-Lungu, profesor universitar, Președinta Asociației Obștești „Gender-Centru”, Republica Moldova;
- Ella Lamakh, șefa consiliului de administrație a organizației obștești Centrul pentru Dezvoltarea Democrației, Ucraina.

Părerile și opiniile exprimate în această publicație țin de responsabilitatea autoarelor. Punctul de vedere al autoarelor poate să nu coincidă cu poziția oficială a Agenției Austriece pentru Dezvoltare, partenerilor în implementarea proiectului și nu impune nicio obligație.

Fotografiile utilizate în ghid au fost realizate și oferite de Hilfswerk Internațional în parteneriat cu asociațiile obștești din Republica Moldova „Moștenitorii” și „Gender-Centru” precum și organizația de tineret „STAN” din Ucraina.

CONȚINUT

Lista de abrevieri	3
Introducere	4
Capitolul 1. Componenta de gen a răspunsului umanitar în condițiile conflictului armat	6
1.1. Introducere în problematica de gen	6
1.2. Prezentare generală a legislației internaționale privind politica de gen și relația cu programele și proiectele umanitare	10
1.3. Analiza grupurilor țintă	13
1.4. Aspecte de gen în activitățile organizațiilor obștești	16
1.5. Module de formare sau sesiuni de formare pentru reprezentanții/reprezentantele organizațiilor implicate în răspunsul umanitar	19
Capitolul 2. Probleme ale violenței în bază de gen în condițiile conflictului armat	22
2.1. Violența în bază de gen: definiție, tipuri, impact	22
2.2. Violența în bază de gen ca instrument de război: definiție, tipuri, răspuns	24
Capitolul 3. Lucrul diferitor structuri din Ucraina și Moldova cu refugiații/refugiatele și persoanele strămutate intern în condiții de conflict armat	28
3.1. Instrumente pentru identificarea nevoilor de gen	28
3.2. Aspecte de gen ale lucrului cu refugiații/refugiatele și persoanele strămutate intern din Ucraina în Republica Moldova	30
3.3. Aspecte de gen ale lucrului cu persoanele strămutate intern și cu populațiile locale din Ucraina	37
Anexe	42
Anexa nr. 1. Literatura utilizată în ghid și cea recomandată	42
Anexa nr. 2. Lista instituțiilor și organizațiilor care oferă sprijin victimelor violenței și refugiaților/refugiatelor din Ucraina pe teritoriul Republicii Moldova	43
Anexa nr. 3. Lista serviciilor pentru persoane strămutate intern și populația Ucrainei afectată de agresiunea armată a Rusiei împotriva Ucrainei	46
Anexa nr. 4. Pacea și securitatea umană, componente ale securității	48
Anexa nr. 5. Justiția tranzițională	49
Anexa nr. 6. Principalele documente legislative ale Ucrainei și Republicii Moldova privind problemele de gen și asistența umanitară	51
Anexa nr. 7. Program de instruire orientativ privind politica de gen în răspunsul umanitar în timpul conflictelor armate	53

Lista de abrevieri

AO	Asociație obștească
CEDAW	Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor
CS al ONU	Consiliul de Securitate al ONU
LGBTI	Persoane lesbiene, gay, bisexuale, transgender și intersexuale
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OO	Organizație obștească
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
ONG	Organizație non-guvernamentală
PSI	Persoană strămutată intern
PSEA (engl)	Protecție împotriva exploatării și abuzului sexual
SEA (engl)	Exploatarea și abuzul sexual
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru egalitatea de gen și abilitarea femeilor
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului
UNHCR	Biroul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
VBG	Violența în bază de gen
VS	Violența sexuală
WASH (engl)	Apă, Sanitație și Igienă

Introducere

Ghidul „Abordarea de gen a răspunsului umanitar în contextul conflictului armat” este adresat voluntarilor și voluntarelor, reprezentanților/reprezentantelor organizațiilor non-guvernamentale, autorităților locale care lucrează sau intenționează să lucreze în proiecte de asistență umanitară în țările în care apar conflicte armate.

Prezentul ghid are ca scop creșterea nivelului de cunoștințe din perspectiva de gen cu privire la furnizarea serviciilor de calitate în programele/proiectele de răspuns umanitar pentru femei și fete, bărbați și băieți care suferă de conflicte armate. Materialul este structurat în trei capitole:

- **Capitolul 1.** Componenta de gen a răspunsului umanitar în condițiile conflictului armat;
- **Capitolul 2.** Probleme legate de violența în bază de gen în răspunsul umanitar în condițiile conflictului armat;
- **Capitolul 3.** Lucrul diferitor structuri din Ucraina și Moldova cu refugiații/refugiatele și persoanele strămutate intern în condiții de conflict armat.

Această publicație oferă o descriere și definiție a politicii de gen, o perspectivă de gen în programele și proiectele de răspuns umanitar și importanța utilizării acestora în activitățile diferitor organizații pentru a reduce impactul crizelor asupra vieții oamenilor în timpul conflictelor la nivel național și nivel local.

În publicație sunt prezentate recomandări și descrise practicile organizațiilor obștești din Moldova și Ucraina privind furnizarea de servicii populației afectate de agresiunea militară rusă împotriva Ucrainei. Pe paginile ghidului sunt sintetizate succint documente internaționale care ajută la evidențierea importanței includerii abordării de gen în activitatea programelor și proiectelor umanitare la nivel național și local.

Lucrarea conține, de asemenea, anexe cu o listă de servicii pentru refugiați și persoane strămutate intern de pe teritoriul Republicii Moldova, o listă de servicii pentru populația de pe teritoriul Ucrainei și alte informații care pot fi utile în proiectele de răspuns umanitar în conflicte armate.

În acest ghid sunt prezentate diverse definiții asociate termenului „război”. La descrierea situației generale din lume în care apar conflictele, autoarele folosesc termenul „conflict/conflicte armat/armate”. Diverse organizații internaționale și Rezoluția 1325 (2000) a Consiliului de Securitate ONU privind femeile, pacea și securitatea folosesc termenii „conflict/e”, „situații/situație de conflict/e și post-conflict/e”.

Declarația Radei Supreme a Ucrainei din 27 ianuarie 2015 constată începutul agresiunii armate a Federației Ruse împotriva Ucrainei la 20 februarie 2014, când au fost înregistrate primele cazuri de încălcări de către Forțele Armate ale Federației Ruse contrar obligațiilor legale internaționale.¹

Dat fiind că prezentul ghid a fost elaborat în 2023 în timpul agresiunii militare ruse împotriva Ucrainei, definițiile folosite sunt: „războiul Rusiei împotriva Ucrainei” și „agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei”.

În Republica Moldova s-au folosit diferiți termeni la diferite niveluri și la diferite etape de timp (de la conflictul militar în Ucraina până la războiul din Ucraina). Oficial, guvernul și mass-media folosesc următoarea formulare: „agresiunea rusă împotriva Ucrainei”, „invazia ilegală a Rusiei în țara

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-19#Text>

vecină”², „războiul profund injust și inuman purtat de Rusia împotriva Ucrainei”³ ș.a.

Autoarele ghidului își rezervă dreptul de a utiliza terminologie diferită de cea folosită de guverne și mass-media. Agenția Austriacă de Dezvoltare (ADA) nu este responsabilă pentru alegerea termenilor și selecția materialelor.

Toate textele, exemplele și recomandările descrise în acest ghid se bazează pe interviuri cu reprezentanți/reprezentante ai organizațiilor obștești, pe experiența de implementare a proiectului și pe experiența personală a autoarelor și a partenerilor.

În ghid au fost utilizate și materiale ale structurilor și organizațiilor internaționale ale ONU și OSCE.

În interviuri, autoarele au schimbat numele unor persoane intervievate pentru a le proteja datele personale în timpul conflictului armat.

Pentru exemplele și materialele oferite, ne exprimăm recunoștința față de reprezentanții/reprezentantele următoarelor organizații obștești:

În Ucraina: Hilfswerk International în Ucraina, AO „STAN”, AO „Spectrum Kharkov”, AO „Center for Development of Democracy”, AO „Skadovsky Aktiv”, AO „Rural Women in Ukraine” și AO „Center for International Development „Elpis”,

În Republica Moldova: Hilfswerk International (HWI) Sucursală Chișinău, AO „Gender-Centru”, AO „Moștenitorii”, precum și AO „Onoarea și Dreptul Femeii contemporane” (Bălți), AO „Afina” (Bălți) și alte organizații.

2 <https://gov.md/ro/content/declaratii-de-presa-ale-prim-ministrului-dorin-recean-dupa-intrevederea-cu-premierul-polonez>

3 <https://gov.md/ro/content/discursul-prim-ministrului-dorin-recean-plenul-parlamentului-legatura-cu-prelungirea-starii>

Capitolul 1. Componenta de gen a răspunsului umanitar în condițiile conflictului armat

Egalitatea de gen nu este doar un drept fundamental al omului, ci și o bază esențială pentru atingerea păcii, prosperității și dezvoltării durabile.

Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 5, Agenda 2030

1.1. Introducere în problematica de gen

În diferite țări sau regiuni, conflictele armate și situațiile post-conflict exacerbează modelele preexistente de discriminare împotriva femeilor și fetelor, bărbaților și băieților. Aceste grupuri ale populației pot prezenta un risc sporit de discriminare și diferite forme de violență, inclusiv sclavia sexuală și traficul de persoane, omorul, tortura și mutilarea ca tactici de război. În acest ghid, acordăm atenție specială dezvoltării acestui subiect. Stereotipurile, diferite forme de discriminare și violență reprezintă un obstacol în calea realizării tuturor drepturilor omului. Stereotipurile încep să influențeze încă din copilărie: „Fii ascultătoare, ești fată!”, „Un băiat e bătăuș și asta e normal”. Astfel de afirmații sporesc ideile stereotipe despre fete și femei, băieți și bărbați, ducând la stigmatizare și discriminare în diverse sfere ale vieții. Judecățile stereotipe pot duce la discriminarea unei persoane sau alteia în funcție de sex, naționalitate, statut în mediul social, poziție la locul de muncă și alte norme de comportament.

Ce este genul?

Genul este statutul social al femeilor și fetelor, bărbaților și băieților, care determină oportunități sociale de a se realiza în educație, activități profesionale, participare la luarea deciziilor, repartizarea rolurilor în familie, la locul de muncă etc.

Genul este un set de caracteristici culturale și sociale care determină comportamentul social al femeilor și bărbaților și relațiile dintre ei. Descrie relațiile dintre femei și bărbați în societate.

Exemple de roluri de gen

- *Femeia și bărbatul sunt în egală măsură responsabili pentru creșterea, educația și sănătatea copiilor lor.*
- *Atât femeile, cât și bărbații pot lucra la calculator, pot fi bucătari, psihologi, piloți, medici, avocați etc.*
- *În adăposturi și centre de asistență, toată lumea trebuie să gătească și să facă curățenie pe rând: bărbați și femei, sau personal angajat.*
- *Azi mama pregătește mâncarea, iar tatăl ia copiii de la școală, mâine e invers. Mamele și tații merg în călătorii de afaceri. Femeile și bărbații sunt trimiși la cursuri de perfecționare.*

Egalitatea de gen nu este doar o idee abstractă, este vorba despre o resursă umană care este de mare importanță astăzi. Resursa umană sunt femeile și fetele concrete, bărbații și băieții concreți pentru care sunt dezvoltate și implementate acțiuni, proiecte și programe umanitare. Cu toate acestea, fiecare dintre aceste grupuri poate experimenta vulnerabilități diferite de-a lungul vieții: odată cu vârsta, cu schimbarea locului de trai și în alte circumstanțe. În cele mai multe cazuri, femeile și fetele sunt grupuri vulnerabile. Acest lucru se explică nu numai prin nevoile specifice, ci și prin stereotipurile de gen existente care au un impact negativ asupra implementării și protecției drepturilor acestora.

Stereotipurile de gen sunt atitudini interne față de locul bărbaților și femeilor în societate, funcțiile și sarcinile lor sociale, care se formează de-a lungul vieții sub influența condițiilor sociale și a propriei experiențe de viață.

Exemple de stereotipuri de gen

- *În adăposturile temporare, în cele mai multe cazuri, femeile din grupul de refugiați gătesc și fac curățenie, în timp ce bărbații se relaxează sau urmăresc știrile, așteaptă să li se pregătească mâncarea, etc.*
- *Bărbații din grupul de refugiați își caută de lucru, în timp ce femeile stau cu copiii și se ocupă de treburile casnice.*
- *Un bărbat trebuie să fie stăpân pe sine, echilibrat, curajos, mai ales în timpul războiului, iar o femeie poate să plângă, să ceară ajutor, trebuie să fie cu familia, și nu la serviciu;*
- *Băieții ar trebui să se joace cu mașinile și soldățeii, fetele să se joace cu păpuși, vase și să folosească produse cosmetice;*
- *Bărbații sunt obligați să-și apere patria, să câștige bani și să-și întrețină familia;*
- *Bărbații adevărați nu ar trebui să plângă.*

Stereotipurile de gen în forma în care există astăzi alimentează și sporesc discriminarea, care limitează capacitatea femeilor și bărbaților de a se proteja în momente de criză sau pericol. Discriminarea este unul dintre conceptele de bază în domeniul egalității de gen.

Printre factorii care pot crea și agrava discriminarea împotriva femeilor și fetelor, se înscriu normele de gen patriarhale existente încă în societățile în care cei mai puternici sau mai în vârstă preiau conducerea, iar de la fete și femei se așteaptă smerenie și supunere. Un exemplu în acest sens este atitudinea față de femeile din comunitățile musulmane, în pofida reședinței lor în diferite țări ale lumii.

!!! Notă

- Educația influențează căutarea sine-lui în lume; în ultimul secol, în multe țări ale lumii, fetele au fost crescute ca fiind responsabile de îngrijire, pregătirea bucatelor și curățenie.
- Când discriminarea în bază de gen se intersectează cu alte forme de discriminare, cum ar fi statutul socioeconomic, etnia, credința, dizabilitatea, vârsta, locația geografică, orientarea sexuală, impactul violenței se poate agrava, ducând la marginalizarea și discriminarea multidimensională.

Exemple de stereotipuri de gen în timpul conflictului armat

- *Mama și copiii au plecat din Harkov (Ucraina), dar tatăl a rămas să aibă grijă de rudele bătrâne. Din păcate, conducerea întreprinderii nu i-a oferit un program flexibil de lucru și timp flexibil pentru a lucra și a-și ajuta rudele, explicând acest lucru prin faptul că ar trebui să angajeze o femeie care să aibă grijă de rudele sale, deși putea să lucreze în program flexibil.*
- *O reprezentantă a unei organizații obștești de veterani din Ucraina a povestit despre familia sa: „Soțul a rămas cu copiii în sat, iar ea a mers pe front. Revenind de pe front, ea a rămas cu copiii, iar soțul ei a mers în oraș cu autobuzul pentru a lua actele. În autobuz, a auzit conversații în direcția lui precum că soția lui a fost prostituată pe front, că el nu este bărbat dacă a rămas acasă cu copii.” Acest lucru a influențat foarte mult relațiile în familie și, de asemenea, comunicarea cu vecinii și locuitorii acestui sat. Veterana a apelat la o organizație obștească pentru veterani, care au ajutat la rezolvarea conflictului din familie.*

Anna, reprezentanta organizației obștești „Skadovsky Aktiv” Ucraina, 2023

Exemple de inegalitate de gen, stigmatizare și discriminare multidimensională în diferite grupuri sociale:

- **Femeile și bărbații care trăiesc cu HIV/SIDA** în multe cazuri trebuie să primească un tratament specific și depind de administrarea regulată a diferitor medicamente. Este posibil ca multe femei să nu primească tratament la timp, deoarece depind de deciziile soților sau rudelor lor. Femeile și bărbații care trăiesc cu HIV/SIDA pot avea dificultăți cu dezvăluirea statutului și sunt mai susceptibile/susceptibili la stigmatizare și discriminare, în special femeile, care pot fi supuse diferitor forme de violență. Femeile tinere și fetele sunt mai des infectate prin relații sexuale la o vârstă tânără, sunt tratate ca un obiect sexual, fiind atrase în servicii de escortă sau prostituție. Astfel, acestui grup îi este mai dificil de a primi îngrijiri medicale în timp util, fapt ce afectează sarcina, nașterea și sănătatea copiilor nou-născuți.
- **Femeile și bărbații după eliberarea din închisori** sunt, de asemenea, mai susceptibile/susceptibili la stigmatizare și discriminare. Ei/ele au adesea probleme de sănătate și sunt dependenți/dependente de droguri sau alcool și pot avea HIV/SIDA. Diferite forme de violență pot fi folosite împotriva lor datorită poziției lor în societate.
- **Comunitatea LGBTI.** Reprezentanții/reprezentantele acestui grup pot fi, de asemenea, în alte grupuri enumerate mai sus. În raport cu ei/ele, se adaugă forme de discriminare precum stigmatizarea și persecuția pentru orientarea lor sexuală. Ei nu pot fi angajați sau asigurați cu locuințe. Dezvăluirea statutului poate duce la stigmatizare din partea rudelor și prietenilor. Împotriva acestora pot fi folosite și diferite forme de violență. Ei pot fi părinți sau tatori ai copiilor, dar societatea îi poate judeca sau exprima insulte față de ei și față de copiii lor.
- **Femeile și bărbații din mediul rural.** Ei/ele pot reprezenta și grupurile de mai sus, ceea ce îi face mai vulnerabili/vulnerabile în accesul la resurse și servicii: lipsa transportului de la sate la orașe, lipsa locurilor de muncă, costuri suplimentare pentru tratamentul în centre specializate în orașe și alte dificultăți. (Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW) subliniază în articolul 14: „Statele părți vor ține seama de problemele speciale cu care se confruntă femeile care trăiesc în zonele rurale <...> vor lua toate măsurile corespunzătoare în vederea eliminării discriminării împotriva femeilor din zonele rurale pentru a asigura participarea acestora, pe bază de egalitate între bărbați și femei, la dezvoltarea rurală și la beneficiile unei astfel de dezvoltări...”)⁴.
- **Femeile și bărbații cu dizabilități** depind de multe probleme logistice legate de îngrijirea sănătății, transport, acces la școală, muncă, cumpărături și alte instituții. Femeile din acest grup suferă mai mult pentru că depind de serviciile medicilor ginecologi care s-ar putea să nu aibă scaune speciale pentru examinarea medicală. Lipsa liftului îngreunează accesul la serviciile medicilor de la etajele superioare. În timpul sarcinii, femeile au nevoie de îngrijire mai cuprinzătoare, care poate să nu fie disponibilă la nivelul satelor sau orașelor mici din regiuni.

Cei mai mulți/multe dintre voi sunt deja familiarizați(-te) cu politica de gen încă din copilărie; vedem ce fac femeile și bărbații din diferite grupuri sociale în viața lor de zi cu zi, observăm relațiile lor în familie, la locul de muncă și în societate. În secolul al XX-lea, aceste relații, drepturi și oportunități pentru femei și bărbați în societate au fost descrise, structurate și au început să fie numite: roluri de gen, gen, politică de gen. Există o opinie că politica de gen este doar despre și pentru femei, dar politica de gen are ca scop crearea de condiții egale pentru femei și bărbați în toate sferele vieții.

4 https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw.shtml

!!! Notă

Politica de gen abordează toate subiectele din sfera socială și **presupune luarea în considerare a intereselor, nevoilor și priorităților** femeilor și bărbaților, recunoscând astfel diversitatea acestora în diferite grupuri sociale. În primul rând, acestea sunt condițiile de viață, resursele și oportunitățile egale pentru dezvoltarea lor și realizarea drepturilor omului.

Politica complexă de gen reprezintă activitatea intenționată a tuturor structurilor, fără excepție, în diverse domenii ale vieții femeilor și bărbaților, fetelor și băieților pentru implementarea drepturilor și libertăților lor la toate nivelurile de luare a deciziilor: prezența grădinițelor, farmaciilor în sate, acces egal la locuri de muncă, combaterea violenței și asistență pentru victime, reprezentare în partidele politice, asigurarea cu transport, adăposturi pentru victimele războiului cu odăi separate pentru femei și bărbați și alte servicii.



Dezvoltarea și implementarea politicilor de gen în diferite comunități nu este întotdeauna de succes, deoarece stereotipurile față de femei și bărbați împiedică acest lucru. Femeile și bărbații, care dețin poziții decizionale, își pot impune stereotipurile celorlalți pe baza propriilor experiențe din copilărie, influenței publicității, filmelor și a rețelelor sociale.

!!! CONCLUZII

- Lumea modernă se schimbă, totuși, judecățile stereotipe despre femei, fete, bărbați și băieți încă le influențează viața și pot contribui la diferite forme de discriminare și violență în viața lor.
- Inegalitatea de gen este cauza fundamentală a discriminării și a diferitor forme de violență care se agravează în condițiile de conflicte armate.
- Calitățile de liderism la bărbați și femei nu depind de gen, ele se dezvoltă pe parcursul vieții.
- Atât băieții, cât și fetele trebuie să se încerce în mod egal în diverse activități (să se joace cu diverse jucării/jocuri și să învețe menajul), să învețe abilități de viață care îi ajută să-și construiască propriile vieți împlinite.
- Deși bărbații și băieții din comunitățile lor pot fi un grup care pare să aibă putere, forță și superioritate, în interiorul acestor grupuri ei pot fi discriminați și pot suferi de diferite forme de violență.
- Dacă vorbim de resurse, oportunități, nevoi pentru femei și bărbați, fete și băieți, acesta este subiectul politicii de gen.

1.2. Prezentare generală a legislației internaționale privind politica de gen și relația cu programele și proiectele umanitare

Pentru a promova politica de gen și a proteja drepturile femeilor, organizațiile internaționale de diferite niveluri au adoptat o serie de documente importante care subliniază că asigurarea drepturilor omului nu poate fi atinsă fără eliminarea tuturor formelor de discriminare și violență în comunități. În acest subcapitol sunt prezentate unele tratate în domeniul egalității de gen și al drepturilor femeilor care sunt importante pentru reducerea impactului crizei asupra vieții diferitor grupuri care suferă de conflicte armate și care vizează obținerea păcii și reconstrucția postbelică.

Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (denumită în continuare „CEDAW”) a fost adoptată la 18 decembrie 1979 de Adunarea Generală a ONU. Spiritul Convenției se bazează pe obiectivele ONU⁵: reafirmarea credinței în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea bărbaților și femeilor. Acest document explică semnificația egalității și cum poate fi atinsă. Astfel, Convenția nu a stabilit doar o declarație internațională a drepturilor femeilor, ci și un program de acțiune pentru state în vederea asigurării punerii în aplicare a tuturor acestor drepturi.

Rezoluția 1325 (2000) a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea⁶ a fost aprobată de Consiliul de Securitate al ONU la 31 octombrie 2000, iar rezoluțiile ulterioare nr. 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122, 2242, 2467, 2493 formează Agenda „Femeile, pacea, securitatea”. Rezoluția 1325 este una dintre cele mai importante și subliniază obligația statelor să creeze condiții pentru includerea femeilor în procesul de luare a deciziilor, ca parte a mecanismului de asigurare a păcii durabile și a securității umane și naționale.

Rezoluția 1325 și alte angajamente cuprinse în Declarația și Platforma de acțiune de la Beijing (A/52/231)⁷, precum și angajamentele stabilite în documentul final al celei de-a 23-a sesiuni speciale a Adunării Generale a ONU intitulat „Femeile 2000: egalitatea de gen, dezvoltare și pace în secolul XXI” (A/S-23/10/Rev.1), în special cele legate de femei și conflicte armate, creează o sinergie de documente care sunt importante pentru fiecare țară membră a ONU în sprijinul femeilor și fetelor care suferă de război.

Rezoluția CS al ONU 1325 are patru componente principale:

1. rolul femeilor în prevenirea conflictelor;
2. participarea femeilor la consolidarea păcii;
3. protejarea drepturilor femeilor și fetelor în timpul și după conflict;
4. nevoile speciale ale femeilor în timpul repatrierii și relocării, precum și nevoile de reabilitare, reintegrare și reconstrucție post-conflict.

5 https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw_handbook/ch1.shtml

6 <https://peacekeeping.un.org/ru/promoting-women-peace-and-security>

7 <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20R.pdf>

Exemplu

Într-una dintre structurile administrației locale din regiunea Herson (Ucraina), lucra o contabilă care a fost trimisă la un seminar cu cuvintele: „Toată lumea este ocupată, deja ne-am săturat să mergem la aceste evenimente de gen, acum du-te tu”. Femeia a participat la seminar integral și la sfârșitul zilei a început să plângă. Ea a spus: „Toată lumea crede că sunt doar contabilă, că astfel de instruiți nu sunt pentru mine. Dar eu sunt mama unui fiu care a fost la război în Donbas, iar uneori mă bate, bea și nu mai știu ce să fac, unde să fug. Mi-e frică. Se pare că toate aceste cursuri despre Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU „Femei, pace și securitate” și despre problemele de gen sunt pentru mine. La urma urmei, în primul rând, sunt femeie, în ciuda specialității și a funcției mele. Structura noastră funcționează la nivel local, și eu o reprezint, dar sunt o mamă, o soție care are probleme, sunt și eu epuizată, nu pot lucra bine, mă gândesc doar la fiul meu, ce mă așteaptă acasă.”

Valentina, reprezentantă a organizației obștești „Skadovsky Aktiv”, 2022

!!! Notă

- Pentru a îndeplini angajamentele internaționale, țările (guvernele) adoptă documente la nivel național pentru a-și implementa obligațiile. La pregătirea acestor documente iau parte reprezentanți ai societății civile, autorități și alte organizații. Ambele țări, Ucraina și Republica Moldova, au dezvoltat planuri de țară în strânsă cooperare cu autoritățile executive centrale și locale, organizațiile non-guvernamentale și partenerii internaționali. După adoptarea documentelor la nivel național, autoritățile regionale și locale, structurile relevante trebuie să adopte planuri de acțiuni adecvate.

În Republica Moldova a fost elaborat și aprobat al II-lea Program național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru perioada 2023-2027 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152 din 22 martie 2023)⁸. Pentru prima dată, documentul include prevederi privind securitatea umană; obiectivul general 5: Sprijin umanitar pentru femeile și fetele din zonele de conflict și post-conflict.

La 28 octombrie 2020, guvernul Ucrainei a aprobat Planul național de acțiune pentru implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU „Femei, pace, securitate” pentru perioada până în 2025. După adoptarea documentelor la nivel național, autoritățile regionale și locale și structurile relevante trebuie să adopte planuri de acțiune adecvate⁹.

În septembrie 2015, în cadrul celei de-a 70-a sesiuni a Adunării Generale a ONU de la New York, a avut loc **Summitul pentru Dezvoltare Durabilă**, în cadrul căruia au fost aprobate noi Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD). Documentul final al summit-ului „Transformarea lumii noastre: Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” a aprobat 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă, cărora le corespund 169 de ținte¹⁰.

Pentru a implementa un document privind dezvoltarea durabilă, este important să se studieze fiecare dintre obiective, dar în această lucrare, autoarele evidențiază 2 ODD-uri care vizează consolidarea activității de introducere a politicilor de gen în răspunsul umanitar:

8 Monitorul Oficial Nr. 147-150 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136728&lang=ro

9 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

10 <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/sustainable-development-goals/>

Obiectivul 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și fetelor.

Obiectivul include:

- crearea condițiilor pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și fetelor;
- reducerea nivelului violenței în bază de gen și în familie;
- încurajarea responsabilității comune pentru conducerea gospodăriei și creșterea copiilor;
- asigurarea egalității de șanse de reprezentare la cele mai înalte niveluri de luare a deciziilor în viața politică și publică;
- extinderea accesului populației la serviciile de planificare familială și reducerea natalității la adolescenți;
- extinderea activității economice a femeilor.

Obiectivul 16: Promovarea societăților pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, oferirea accesului la justiție pentru toți și construirea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.

Obiectivul include:

- Reducerea semnificativă a prevalenței tuturor formelor de violență și reducerea ratelor mortalității cauzate de acest fenomen în întreaga lume.
- Stoparea abuzului, exploatarei, traficului și tuturor formelor de violență și tortură împotriva copiilor.

Fiecare țară membră a ONU și-a elaborat propriile documente naționale pentru a atinge aceste ținte și a identificat indicatorii de implementare. Documentele elaborate pot fi vizualizate pe site-urile guvernamentale ale fiecărei țări și pe site-urile structurilor ONU.

Exemple de implementare a angajamentelor internaționale asumate referitor la egalitatea de gen la nivel local (regiune, raion, oraș, orașel)

- *Organizarea de instruiți în liderism pentru femei și instruire în materie de politici de gen pentru bărbați pentru a înțelege importanța luării deciziilor fără discriminare în bază de gen.*
- *Instruirea și dezvoltarea planurilor de acțiuni la nivel local pentru prevenirea violenței în familie, educație și sport.*
- *Instruirea sindicatelor pentru combaterea discriminării în câmpul muncii la angajare, distribuirea concediului pentru creșterea copilului pentru femei și bărbați.*
- *Adoptarea documentelor la nivel local (Strategii, programe, planuri de acțiuni) în diverse domenii ale politicii sociale, inclusiv acțiuni pentru realizarea egalității în drepturi și șanse pentru femei și bărbați: măsuri de prevenire a violenței în școli, cluburi sportive, măsuri de prevenire a discriminării, hărțuirii sexuale la locurile de muncă.*
- *Monitorizarea și evaluarea activităților desfășurate pentru combaterea violenței în comunitățile locale (în cluburi sportive și culturale, școli, locuri de muncă etc.).*
- *Alocarea bugetului la nivel local pentru programele de prevenire a discriminării, violenței în bază de gen și asistență pentru victime.*

!!! CONCLUZII

În ultimele decenii, ONU și alte organizații internaționale au adoptat o serie de documente importante pentru a atinge respectarea drepturilor omului. De exemplu, Consiliul Europei a adoptat și o serie de acte legislative care ajută la implementarea politicilor de gen în regiune și la protejarea drepturilor femeilor: Carta Socială Europeană (revizuită)¹¹; Convenția împotriva traficului de persoane¹²; Strategia Consiliului Europei privind egalitatea de gen 2018-2023¹³; Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice¹⁴ și altele. Adoptarea unor astfel de documente a făcut posibilă realizarea unor progrese semnificative în asigurarea egalității de drepturi și șanse pentru femei și bărbați în toate domeniile vieții la nivel național și local în statele democratice.

1.3. Analiza grupurilor țintă

Crizele umanitare și conflictele armate nu sunt neutre pentru femei și bărbați și îi afectează în mod diferit în funcție de vârstă, statut social, oportunități și proveniență. În majoritatea cazurilor, grupurile vulnerabile în timpul conflictelor armate pot include:

- persoane strămutate intern;
- persoane care au suferit de toate tipurile de violență;
- persoane care au suferit torturi în timpul detenției din partea grupurilor armate ilegale;
- persoane vulnerabile la situații de trafic de persoane și exploatare sexuală;
- persoane cu dizabilități, grupuri cu mobilitate redusă, care locuiesc în teritorii apropiate zonei de luptă (linii de demarcație);
- persoane vârstnice care locuiesc în zone apropiate zonei de luptă;
- persoane aflate în captivitate și familiile deținuților;
- rezidenți ai teritoriilor ocupate temporar;
- familiile combatanților, personalul militar, prizonierii, persoanele dispărute și participanții/participantele decedați(-te) la ostilități;
- veterani/veterane;
- voluntari/voluntare;
- specialiști/specialiste implicați(-e) în asistența și reabilitarea diferitor grupuri afectate de conflicte;
- persoanele care au devenit cu dizabilitate din cauza rănilor, comotiei, mutilării sau bolilor primite în urma operațiunilor de luptă și/sau în captivitate și accidente aferente;
- persoanele care au suferit pagube materiale din cauza ostilităților și bombardamentelor etc.



11 <https://rm.coe.int/168007cf96>

12 <https://rm.coe.int/16805a937a>

13 <https://rm.coe.int/ge-strategy-2018-2023/1680791246>

14 <https://rm.coe.int/168046253f>

Fiecare dintre grupurile de mai sus este reprezentat de bărbați și femei, în aceste grupuri pot fi băieți și fete de diferite vârste și din diferite teritorii care suferă de război în satele lor, la punctele de control, în teritoriile ocupate sau eliberate. Unul dintre grupuri poate fi reprezentat mai mult de femei/fete și copii, de exemplu, grupul persoanelor strămutate intern, care include preponderent femei de diferite vârste și copii. De asemenea, sunt adesea mai multe femei de diferite vârste, precum și bărbați, majoritatea fiind cu dizabilități sau în vârstă, rămânând în teritoriile ocupate.



Bărbații, la rândul lor, predomină în grupurile de persoane care s-au întors din captivitate, persoane dispărute și veterani, inclusiv cei cu dizabilități. Această listă nu este exhaustivă; ea poate fi modificată și completată în funcție de analiza situației din regiunea sau țara în care are loc conflictul armat.

Caracteristicile de gen a diferitor grupuri sociale, a căror situație este agravată în timpul unui conflict armat:

Femeile însărcinate în timpul conflictelor pot sta la coadă perioade lungi de timp pentru a fi mutate în altă locație, fără mâncare și sub foc de armă la punctele de control sau pe rutele de evacuare, ceea ce le afectează sănătatea. Le este mai greu să găsească și să ajungă la spitale dacă începe bombardamentul sau nu există drumuri de calitate. Uneori acestea nasc în subsoluri construite ca adăposturi anti-bombe, fără condiții de igienă corespunzătoare, și este posibil să nu aibă alături rude sau oameni care să le susțină.

Femei și bărbați în captivitate. Există diferite forme de violență împotriva acestor grupuri: tortură, intimidare, lipsa accesului la servicii de igienă sau medicale, și lipsa de nutriție. Cu toate acestea, femeile în captivitate pot fi mai vulnerabile. Sarcina, probleme ginecologice, utilizarea frecventă împotriva lor a violenței sexuale și a violului, intimidării și controlului. Bărbații pot fi, de asemenea, supuși torturii, violenței sexuale, violului și mutilării organelor reproductivă ca metodă de umilire.

Veterani femei și bărbați cu diferite forme de dizabilitate. Acesta este un statut nou pentru ei; ei și familiile lor au nevoie cu siguranță de serviciile psihologilor, asistenților sociali, infrastructura accesibilă.

Minorități naționale. Este posibil să nu li se permită să intre în adăposturile pentru PSI și li se poate cere să plece. Un grup de romi nu avea voie să intre în mai multe adăposturi din Ucraina; ei au petrecut noaptea în gări, parcuri și păduri pentru a ajunge în regiunea transcarpatică, unde au fost cazați și li s-a oferit hrană și căldură.

Femeile și bărbații cu dizabilități nu au adesea acces la transportul special, deoarece acesta este utilizat pentru alte nevoi (ex. de război), nu pot primi la timp servicii de reabilitare, consultații cu medici sau alți specialiști. Mutarea ca PSI din diferite sate sau orașe aflate sub foc poate cauza dificultăți suplimentare din cauza prezenței punctelor de control, a lipsei drumurilor sau a facilităților adecvate pentru deplasare sau cazare.

Femeile și fetele cu dizabilități au nevoie de truse speciale de igienă și pot avea nevoie de o examinare urgentă de către ginecologi. La strămutare, evacuare sau ocupare, acest lucru poate deveni o problemă, deoarece nu peste tot există echipamentele necesare sau acces la etajele superioare (liftul lipsește sau este dezactivat). Femeile însărcinate cu dizabilități au nevoie de specialiști care să înțeleagă specificul examinării lor, dar care în timpul războiului nu sunt suficienți sau lipsesc în anumite localități.

Membrii comunității LGBTI în timpul războiului se pot confrunta cu o și mai mare stigmatizare și discriminare, refuzul serviciilor și li se poate refuza plasarea la adăpost sau nu pot fi acceptați de rude pentru că știu despre orientarea lor sexuală. De asemenea, mulți dintre ei pot avea diverse dependențe, boli sau statut HIV/SIDA, ceea ce face dificilă primirea de ajutor atunci când își dezvăluie statutul. Lesbienele pot fi mame singure, au nevoie de ajutorul medicilor ginecologi și truse de igienă. Au nevoie de servicii specializate, sigure.

Femeile și bărbații eliberați din închisoare pot fi fără documente, ceea ce exacerbează deplasarea lor; pot avea diverse boli cronice și dependențe care îi pot face mai vulnerabili. Locuitorii adăposturilor pot fi mai pretențioși cu ei și săi stigmatizeze din cauza statutului lor. Acestea pot include și femei și bărbați cu dizabilități, ceea ce le face supraviețuirea mai dificilă. Puține centre care funcționează în timpul conflictelor armate au capacitatea de a deservi astfel de grupuri sociale.

Femeile și bărbații din mediul rural. Ei sunt primii care intră sub ocupație sau bombardament și pentru ei totul se poate schimba în orice moment. Sunt supuși diferitor forme de violență și intimidare, drumurile și casele pot fi minate și este mai dificil de evacuat din cauza problemelor domestice. Trusele de prim ajutor și alte servicii le sunt mai puțin accesibile din cauza dificultăților de aprovizionare. Printre locuitorii din mediul rural pot fi, de asemenea, reprezentanți ai tuturor grupurilor de populație specificate mai sus.

În ianuarie 2023, 4.867.106 de persoane strămutate intern (PSI) au fost înregistrate oficial în Ucraina, iar conform estimărilor internaționale, numărul persoanelor strămutate intern depășește 7 milioane de cetățeni, a informat agenția de presă Ukrinform pe 9 septembrie 2023¹⁵. Din numărul total de persoane strămutate intern, aproximativ 60% sunt femei, 40% sunt bărbați¹⁶.

Potrivit agențiilor ONU, femeile și fetele reprezintă 66% din numărul total al refugiaților din Ucraina în Moldova.¹⁷

Exemple de situații

„În oraș au început bombardamentele. Rudele la care colegul meu și părinții săi plecau ca IDP i-au avertizat că nu-l vor lăsa să intre pentru că era homosexual și că trebuie să își caute o locuință singur. Dar nu avea bani să-și găsească chirie. Este bine că centrele de ajutor pentru grupurile LGBTI erau deja create în acest moment.”

Vasily Malikov, președinte organizației obștești „Spectrum Kharkov”, Ucraina, 2023

Femeile din grupul persoanelor strămutate intern sunt de acord să urmeze cursuri de recalificare pentru angajare ulterioară, care sunt organizate într-un oraș învecinat. Cu toate acestea, ele ulterior refuză, deoarece grijile zilnice asociate cu tratamentul, îngrijirea copiilor, precum și deplasarea dintr-o localitate în alta sunt greu de combinat și totul de organizat. La începutul proiectului, organizatorii au uitat să efectueze un sondaj/analiză a situației nevoilor femeilor pentru a putea finaliza cu succes cursul de recalificare.

Valentina, reprezentantă a organizației obștești „Skadovsky Aktiv”, Ucraina, 2023

!!! CONCLUZII

Atunci când se dezvoltă proiecte de răspuns umanitar, înainte de începerea planificării se efectuează o analiză a nevoilor grupului țintă. Acest lucru vă permite de a înțelege mai exact situația, de a forma un profil al grupului țintă și de a determina situația în care se află, în special femeile și copiii, persoanele cu dizabilități și altele.

15 <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3649695-v-ukraini-oficijno-zareestruvali-4-867-106-pereselenciv.html>

16 <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3739830-iz-usiei-kilkosti-pereselenciv-60-stanovlat-zinki-opora.html>

17 <https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2022/06/profilul-refugiatilor-din-perspectiva-de-gen.pdf>

1.4. Aspecte de gen în activitățile organizațiilor obștești

Perspectivă de gen ar trebui luată în considerare la conceperea programelor de răspuns umanitar. O abordare integrată a egalității de gen începe întotdeauna cu analiza de gen și identifică relațiile dintre bărbați și femei în raport cu rolurile, statutul și poziția socială respective. Analiza arată, de asemenea, viața de zi cu zi a acestora și resursele pe care le dețin.

Abordarea integratoare de gen este o strategie care asigură luarea în considerare a intereselor și experiențelor femeilor și bărbaților ca parte integrantă a planificării, implementării, monitorizării și evaluării politicilor și programelor în sfera politică, economică, culturală și socială pentru a se asigura că femeile și bărbații beneficiază în mod egal de rezultatele acestora. Abordarea de gen este uneori numită o abordare sensibilă la gen. Studiind problema fiecărui grup țintă, găsim modalități de a rezolva anumite probleme, ținând cont de interesele anumitor grupuri, atât în rândul femeilor sau fetelor, cât și în rândul bărbaților sau băieților. Conceptul abordării integrate a egalității între bărbați și femei a fost stipulat în Platforma de Acțiune a celei de-a IV-a Conferințe Mondiale a ONU privind femeile (Beijing, 1995)¹⁸.

Analiza de gen reprezintă colectarea de date precise și detaliate, inclusiv informații calitative și cantitative, pentru a determina condițiile actuale, a identifica tendințele și a evalua impactul conflictelor armate asupra femeilor și bărbaților de diferite vârste și grupuri diferite. Profilul populației țintă prin analiza de gen în cadrul oricărei acțiuni/misiune umanitară este esențială pentru asigurarea măsurilor eficiente de răspuns și obținerea rezultatului dorit.

!!! Notă

Întrebări care vor ajuta la analiză:

- Cu ce grup de femei, fete, băieți și bărbați intenționați să lucrați? Cu ce probleme se confruntă fiecare grup? Ce probleme au femeile/bărbații de diferite vârste? Cum au fost afectate aceste grupuri de conflict? Ce bariere există pentru bărbați și femei de diferite vârste și diferite grupuri sociale (exemplu: asigurarea accesului constant la produse alimentare, probleme cu transportul, incapacitatea de a participa la diferite cursuri din cauza grijilor zilnice și a problemelor legate de îngrijirea copiilor, a vârstnicilor etc.). Cu ce riscuri s-ar putea confrunța fiecare grup atunci când primește asistență?

Răspunsurile la întrebările de mai sus și sondajele anonime vor ajuta la îmbunătățirea evidenței tuturor nevoilor și vulnerabilităților fiecărei femei, fată, bărbat, băiat.

Rețineți că factorii vulnerabilității sau discriminării în raport cu sexul și grupul social nu sunt imediat evidențiați, așa că ar trebui de acordat mai multă atenție inegalităților mai puțin evidente dintre aceste grupuri, ceea ce poate fi realizat prin sondajul anonim al fiecărui grup din zona în care vă planificați să furnizați servicii.

Analiza de gen facilitează, de asemenea, dezvoltarea unor răspunsuri mai adecvate și mai eficiente: Ce ar trebui de făcut mai întâi pentru fiecare grup de femei/bărbați și cum? Ce acțiuni vor fi eficiente? Ce parteneri vă pot ajuta? Ce trebuie negociat cu autoritățile locale? Ce riscuri ar putea exista la implementarea planului de acțiuni? Dacă Planul de acțiuni a luat în considerare sugestiile grupurilor țintă de femei și bărbați?

Rețineți că planificarea poate fi eficientă dacă reprezentanții/reprezentantele diferitor grupuri țintă sunt prezenți(-e) în discuțiile și implementarea proiectelor/ programelor de răspuns umanitar.

18 <https://www.un.org/ru/conferences/women/beijing1995>

Exemple

În Moldova, în primele zile ale războiului din Ucraina, odată cu aflulul unui număr mare de refugiați, primele eforturi din partea populației, a organizațiilor obștești și altor structuri au fost să asigure hrană, adăpost și comunicații (telefon sau internet) tuturor celor aflați în nevoie. Totuși, pe parcurs, au fost identificate și nevoi specifice de gen: nevoia de lenjerie pentru femei, produse de igienă intimă, scutece și hrană pentru bebeluși. În consecință, resursele trebuiau restructurate urgent pe baza unei analize de gen a nevoilor lor.

(Interviu cu reprezentanta AO „Gender Centru”)

Asistența cu scaune cu rotile, bastoane, aparate auditive etc., adaptarea accesului la instituții (rampe) sunt exemple de sprijin umanitar real din partea organizațiilor obștești și a oamenilor de rând.

(Interviu cu reprezentanta administrației publice locale din satul Calfa, Moldova)



!!! Notă

- O abordare integratoare de gen care include formarea personalului, voluntarilor, înțelegerea sarcinilor atribuite este importantă atunci când se creează și se furnizează servicii.
- O abordare integratoare de gen se bazează pe colaborarea cu autoritățile locale și diverse organizații publice pentru un răspuns umanitar cuprinzător.

Exemple

Într-unul dintre corturile de la stație (punct de ajutor, regiunea Donețk, Ucraina), un voluntar distribuia alimente. O femeie din grupul PSI a venit să primească ajutor, dar a început să plângă, și-a acoperit fața cu mâinile și nu a răspuns la apelul voluntarului. Acesta s-a îndreptat imediat la un alt cort și a rugat o voluntară să o ajute pe această femeie. Femeia PSI a fost de acord să vorbească despre problemele ei doar unei femei voluntare.

Tatyana, reprezentantă a organizației obștești „Elpis”, Ucraina, 2023

Într-unul dintre proiectele de răspuns umanitar, s-au desfășurat instruirii pentru a oferi asistență psihologică persoanelor PSI. Au fost elaborate programe educaționale pentru copii și femei participante. Echipa de proiect a organizat ședințe psihologice individuale pentru mamele cu copii cu dizabilități, ținând cont de un timp convenabil pentru mame, și a atras, de asemenea, personal special cu cunoștințe în furnizarea de servicii copiilor cu dizabilități.

În orașul Valki, regiunea Harkov, grădinițele și alte structuri pentru copii au fost închise din cauza bombardării frecvente. Părinții, majoritatea mame, trebuiau să meargă la muncă și nu aveau unde să-și lase copiii. Proiectul, împreună cu autoritățile locale, a creat un grup pentru copii cu program flexibil pentru a ajuta părinții cu copii. Urmând toate instrucțiunile de siguranță, au început să lucreze cu copiii ca educatori și psihologi.

Yana, reprezentantă a proiectului „Asistență umanitară complexă pentru persoane strămutate intern afectate și pentru categoriile cele mai vulnerabile ale populației din Ucraina”, implementat de Hilfswerk International (Austria) în parteneriat cu organizația obștească „STAN” din Ivano-Frankivsk, Ucraina.

În Moldova, pe baza unui memorandum tripartit între AO „Gender-Centru”, AO „Moștenitorii” și administrațiile publice locale din r. Anenii Noi, mun. Bălți, r. Ștefan Vodă, r. Orhei și alte raioane și comunități, în baza necesităților identificate ale femeilor refugiate din centrele de plasament temporar, au fost realizate achiziții pentru a asigura un trai decent (brichete pentru încălzire, echipamente tehnice pentru bucătării și băi, amenajarea spațiilor pentru copii și persoane nou-venite).

Proiectul „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova” este implementat de Hilfswerk Internațional în parteneriat cu AO „Moștenitorii” AO Gender-Centru și organizația de tineret „Stan” din Ucraina, susținut de Agenția de Dezvoltare Austriacă (ADA), cu fondurile Cooperării Austriece pentru Dezvoltare și de Fundația Nachbar in Not.

„Nu credeam că voi convinge oamenii din autobuzul de evacuare că trebuie să meargă. Am spus în difuzor că sunt dintr-o organizație obștească și îi vom ajuta pe tot parcursul până când vor părăsi teritoriul ocupat. Am plătit pentru benzină și mâncare. Și astfel, am salvat pasagerii. Nici măcar nu credeam că organizația noastră va fi ca un colac de salvare pentru oamenii speriați.”



Valentina, reprezentantă a organizației non-guvernamentale „Skadovsky Aktiv”, Ucraina, 2022

Maria Vacarchiuc din satul Glinjeni, raionul Fălești, directoarea Centrului Multifuncțional de Asistență Socială „Nufărul alb” și fondatoarea AO „Sat modern”, a fost printre primele care a organizat o serie de evenimente pentru integrarea refugiaților/refugiatelor în comunitatea locală: cursuri comune de gătit, plantarea florilor, șezătoare cu cântece. Împreună cu colegile sale a organizat un adăpost pentru refugiați în baza Centrului Multifuncțional de Asistență Socială, unde au fost cazate 15 persoane. Prin primărie a fost creată o celulă de criză pentru persoane refugiate. Din punctul de vedere al Mariei: „Acești oameni nu au nevoie doar de un acoperiș deasupra capului, este foarte important să le oferim căldură și sprijin spiritual. Războiul din Ucraina ne-a învățat să fim mai buni și mai atenți față de cei din jur.”

Proiectul a fost implementat de AO „Gender-Centru” cu sprijinul UNWomen/Women’s Peace & Humanitarian Fund¹⁹.

În ianuarie-februarie 2023, în Republica Moldova, AO „Gender-Centru” în parteneriat cu AO „Moștenitorii” au organizat o serie de training-uri cu genericul „Egalitatea de gen în acțiuni umanitare” pentru reprezentanții/reprezentantele centrelor de plasament temporar pentru refugiați, servicii sociale, voluntari/voluntare și reprezentanți/reprezentante ai organizațiilor obștești și instituțiilor guvernamentale. Ca parte a instruirii, participanții/participantele și-au

19 <https://moldova.unwomen.org/ro/stories/din-perspectiva-mea/2023/03/din-perspectiva-mea-razboiul-din-ucraina-ne-a-invatat-sa-fim-mai-buni-si-mai-atenti-fata-de-cei-din-jur>

dezvoltat abilități de luare în considerare a aspectelor de gen în activitatea umanitară și au făcut schimb de experiență în lucrul cu refugiații/refugiatele și comunitățile locale.

Proiectul „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova” este implementat de Hilfswerk Internațional în parteneriat cu AO „Moștenitorii” AO „Gender-Centru” și organizația de tineret „Stan” din Ucraina, susținut de Agenția de Dezvoltare Austriacă (ADA), cu fondurile Cooperării Austriece pentru Dezvoltare și de Fundația Nachbar in Not.

!!! Notă

Participarea femeilor la luarea deciziilor este importantă și esențială pentru luarea deciziilor complexe. Oriunde lucrați, oriunde ați merge, echipele dvs. ar trebui să includă atât femei, cât și bărbați care influențează luarea deciziilor. Printre grupuri țintă cu care lucrați, există multe femei cu diferită experiență și educație. Uneori ele sunt îndepărtate de la luarea deciziilor, însă experiența lor de viață este de neprețuit.

Exemple

În regiunea Donețk, unul dintre liderii administrației militare a vorbit populației locale: „Voi lua în echipă bărbați care vor fi la fel ca mine, puternici și curajoși. Nu propuneți femei, nu voi lucra cu ele.”

Katerina, reprezentantă organizației obștești „Elpis”, Ucraina, 2023

!!! CONCLUZIE

Diverse organizații, indiferent cum sunt numite și ce obiectiv și-au stabilit, trebuie să urmeze cursuri de formare referitor la problematica de gen, să adopte politici de egalitate de gen, anti-discriminare și violență în bază de gen, reguli de siguranță și altele.

1.5. Module de formare sau sesiuni de formare pentru reprezentanții/ reprezentantele organizațiilor implicate în răspunsul umanitar

Programele de formare a personalului de astăzi au fost în mare parte deja elaborate în baza experienței de mai mulți ani a organizațiilor internaționale din țările în care au avut loc conflicte armate. Organizațiile obștești au, de asemenea, propriile proiecte și module de formare cu metode de instruire a personalului, a grupurilor de voluntari/voluntare și a reprezentanților/representantelor guvernului sau ai societății civile. În același timp, o parte importantă a planificării modulelor de formare prezintă înțelegerea problemelor grupurilor țintă pentru care creăm programe de formare.

Exemplu

În regiunea Zaporojie a Ucrainei, s-au desfășurat cursuri de răspuns umanitar, cu atragerea permanentă a atenției participanților/participantelor asupra situației populației locale din teritoriile ocupate și eliberate ale regiunii. Mulți au plâns și au fost distrași de la subiectele instruirii, deoarece amintirile războiului erau suprapuse durerii personale sau tragediilor văzute sau auzite în timp ce acordau asistență populației locale. Abia în timpul instruirii, echipa organizatoare și-a dat seama că înainte de a o desfășura, a fost necesar să se organizeze munca psihologilor, iar abia după aceea, ținând cont de recomandările acestora, să se elaboreze un program de pregătire. A trebuit să reconstruim programul, să scurtăm sesiunile de instruire și să le permitem participanților/participantelor să petreacă mai mult timp liber, să facă o plimbare, să meargă la piscină sau să lucreze cu un psiholog.

Maria Dmitrieva, reprezentanta organizației „Centrul pentru Dezvoltarea Democrației”, Ucraina

În Anexa nr. 7 este prezentat un program aproximativ de instruire privind politicile de gen în răspunsul umanitar în timpul conflictelor armate, abordând Ucraina ca exemplu. Programele de formare pot fi adaptate în funcție de formatul instruirii și de nevoile participanților/participantelor.

Durata programelor	2-3 zile pline
Locație	În afara orașului
Materiale	Prezentări teoretice combinate cu exerciții pentru a restabili sănătatea mintală a echipei și a preveni arderea profesională Colectează exemple de succes și mai puțin reușite, analizează-le și întocmește un plan de acțiuni pentru îmbunătățire
Profil de formator/ formatoare	Experiență în lucrul cu problematica de gen și implementarea Rezoluției 1325 la nivel național și local; <ul style="list-style-type: none"> • experiență practică în implementarea proiectelor de răspuns umanitar în țările în care au avut loc/au loc conflicte armate; • dacă este necesar, implicați psihologi în activitate
Subiecte suplimentare	În orice criză umanitară sau conflict armat, este important să se includă în programele de formare prevenirea violenței în bază de gen (VBG), a violenței domestice și a violenței sexuale în timpul conflictului.
Subiecte obligatorii pentru formarea personalului organizațiilor care oferă asistență umanitară	<ul style="list-style-type: none"> • Gen, stereotipuri și tipuri de discriminare împotriva fetelor, femeilor, băieților și bărbaților. • Politica de gen: analiza, planificarea, crearea de servicii sensibile la gen. • Legislația internațională și națională privind politica de gen și drepturile femeilor. • Implementarea Rezoluției 1325 „Femei, pace și securitate”/alte rezoluții ale CS ONU pe tema „Tineri, pace și securitate” la nivel național și local. • Sinergia între normele internaționale, strategiile naționale și locale, programele și planurile de acțiuni. • Luarea în considerare a nevoilor și intereselor femeilor și bărbaților în misiunile umanitare și reconstruirea post-conflict. • Prevenirea și combaterea violenței în bază de gen și a violenței sexuale legate de conflicte. • Analiza exemplurilor de servicii sociale sensibile la gen la nivel local în răspunsul umanitar. • Componentele securității umane în diverse situații de criză (Anexa nr. 4 a prezentului ghid). • Reconstrucție post-conflict. • Justiția tranzițională sau justiția perioadei de tranziție (Anexa nr. 5 a prezentului ghid). • Comunicarea de criză. • Combaterea traficului de persoane și a noilor forme de riscuri de implicare. • Bugetarea de gen în pregătirea politicilor locale și altele.
Persoane invitate	Este important să invitați reprezentanți/reprezentante ai autorităților locale și lideri/lidere ai comunităților în care se lucrează pentru formare. Principalul lucru este ca întreaga echipă și echipa de parteneri să aibă o viziune comună, aceleași cunoștințe, atunci va fi mai ușor de planificat colaborarea.

Exemplu

În Moldova, în cadrul proiectului „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova”, au fost desfășurate traininguri pentru femei și bărbați - asistenți sociali, psihologi, lucrători ai centrelor pentru refugiați, administrația locală.

Training-urile au inclus următoarele subiecte:

1. Genul și securitatea.
2. Luarea în considerare a nevoilor și intereselor femeilor și bărbaților în activitatea umanitară.
3. Violența în bază de gen: definiție, tipuri, impact.
4. Violența în bază de gen ca instrument de război: definiție, tipuri, răspuns.
5. Prevenirea și protecția împotriva exploatării și abuzului sexual.
6. Implementarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea. Sinergia documentelor internaționale.



Capitolul 2. Probleme ale violenței în bază de gen în condițiile conflictului armat

2.1. Violența în bază de gen: definiție, tipuri, impact

Violența în bază de gen (VBG) este o încălcare a drepturilor omului. Acest tip de violență perpetuează stereotipurile rolurilor de gen care diminuează demnitatea umană a fiecărei femei și a fiecărui bărbat, a fiecărei fete și a fiecărui băiat, împiedicând dezvoltarea acestora. VBG, ca atare, apare peste tot. Cazurile de VBG sunt subraportate în întreaga lume din cauza fricii de stigmatizare sau de represalii, a impunității pentru abuzatori și a nivelului jos de conștientizare a beneficiilor solicitării de ajutor. Dar marea majoritate a victimelor violenței în bază de gen și a supraviețuitorilor violenței sexuale sunt femei, fete, fetițe și băieți.

Violența în bază de gen este „orice act de violență care are ca rezultat sau este susceptibil să aibă ca rezultat vătămări fizice, sexuale, psihologice sau suferințe pentru femei. Aceasta include amenințări cu violență, constrângere sau privare arbitrară de libertate, atât în public, cât și în privat”²⁰.

Care sunt unele cauze ale VBG?

1. Înțelegerea greșită a esenței masculinității și feminității, ceea ce duce la justificarea folosirii violenței împotriva femeilor și copiilor.
2. Statutul inegal al bărbaților și femeilor în familie și în societate.
3. Relațiile de putere inegale din punct de vedere istoric între bărbați și femei (fizice, sociale, economice).
4. Violența în bază de gen împotriva femeilor se bazează pe ideea de „Putere și Control”, care justifică violența forțând femeile să îndure și să ocupe o poziție subordonată față de bărbați.

Mișcarea pentru drepturile femeilor a luptat zeci de ani pentru a se asigura că, în sfârșit, comunitatea internațională recunoaște violența împotriva femeilor ca o problemă a drepturilor omului, mai degrabă decât să o trateze ca pe o chestiune privată în care guvernul nu ar trebui să se amestece²¹.

!!! Notă

- Violența împotriva femeilor este o încălcare a drepturilor omului, o cauză și o consecință a inegalității de gen și o cauză principală a sănătății precare în rândul femeilor de toate vârstele. Dăunează bunăstării femeilor și de foarte multe ori duce la criminalitate și la pierderi semnificative pentru societate. Aceste probleme sunt deosebit de importante în domeniile de aplicare a legii, sănătate, familie, educație și bunăstare economică²².
- Violența este rezultatul discriminării structurale și adânc înrădăcinate, pe care statul are responsabilitatea de a o combate. Prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor necesită măsuri și reforme legislative, administrative și instituționale, inclusiv eliminarea stereotipurilor de gen.

Declarația privind eliminarea violenței împotriva femeilor²³ definește „violența împotriva femeilor” ca fiind „orice act de violență comis pe bază de gen care cauzează sau este susceptibil să provoace vătămări sau suferințe fizice, sexuale sau psihologice femeilor, precum și amenințări cu asemenea acte, constrângere sau privare arbitrară de libertate, fie în viața publică sau privată”.

20 <https://unece.org/statistics/video/gendernoe-nasilie>

21 <https://www.ohchr.org/ru/women/gender-based-violence-against-women-and-girls>

22 <https://unece.org/statistics/video/gendernoe-nasilie>

23 Declarația privind eliminarea violenței împotriva femeilor. Adoptată prin Rezoluția 48/104 a Adunării Generale a ONU la 20 decembrie 1993. https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/violence.shtml

Termenul „victimă a violenței”/„supraviețuitor” se referă la indivizi și grupuri care au suferit violență sexuală și violență în bază de gen. Într-o anumită situație juridică, termenii „victimă/e”, „victimă a violenței” pot fi mai adecvați și/sau obligatorii pentru a se conforma legii la depunerea unei cereri. Cu toate acestea, într-o situație non juridică, sintagma „victimă a violenței” poate implica neputință și victimizare, o caracteristică care ar trebui evitată de toate părțile implicate. Pentru a recunoaște toate aceste cazuri, ambii termeni sunt folosiți în diferite surse. Totodată, termenul „supraviețuitoare” este în general preferat în sectoarele de sprijin psihologic și social, deoarece implică reziliență. De exemplu, Ghidul IASC (2015) propune utilizarea termenului „supraviețuitoare” pentru a consolida conceptul de reziliență²⁴.

Exemplu

„Când am urcat în mașină, am încercat să ascundem fetele și tinerele, să le punem deoparte, să nu le arătăm, ele trebuiau să meargă în tăcere. Știam că, dacă erau văzute, ar putea fi violate și transformate în sclave sexuale. Am fost avertizați că au existat cazuri când fete tinere au dispărut la punctele de control și nu au putut fi găsite.”

Yana Maliga, regiunea Herson, New Kakhovka, 2022

Materiale colectate de Ella Lamakh, reprezentanta organizației obștești „Centrul pentru Dezvoltarea Democrației”, Ucraina

Deși bărbații și băieții sunt adesea victime/supraviețuitori ai abuzului sexual, statisticile confirmă că majoritatea victimelor/supraviețuitoarelor abuzului sexual sunt femei și copii. Ca recunoaștere a acestei realități, această publicație folosește pronume feminine pentru a se referi la victimele/supraviețuitoarele violenței.

Termenul „participanții/tele” se referă la indivizi, grupuri, organizații și instituții implicate în prevenirea și răspunsul la violența sexuală și în bază de gen. Participanții/participantele pot include refugiați, persoane strămutate intern, populații locale, angajați sau voluntari ai agențiilor ONU, ONG-uri, instituții, guverne, donatori și alți membri ai comunității internaționale²⁵.

!!!! Notă

Agresorii, care comit violența sexuală și violența în bază de gen, sunt uneori chiar oamenii de care supraviețuitoarele depind referitor la ajutor și protecție. Violatorii și agresorii nu au naționalitate sau religie și nu există nicio justificare pentru acțiunile lor.

!!! Concluzie

Lucrul pentru prevenirea violenței sexuale și a violenței în bază de gen în toate structurile și la toate nivelurile contribuie la întărirea păcii. Se bazează pe convingerea că relațiile dintre oameni trebuie privite într-un context social mai larg și că schimbarea constructivă poate avea loc în afara familiei.

Violența împotriva femeilor și fetelor este, de asemenea, prezentă în comunitățile post-conflict, din cauza slăbirii generale a statului de drept, a disponibilității armelor de calibru mic, a diminuării funcționalității structurilor sociale și familiale și a acceptării violenței în bază de gen ca o componentă suplimentară a discriminării preexistente.

24 Inter-Agency Standing Committee, 2015. Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery [Comitetul permanent inter-agenții. 2015. Ghid pentru integrarea răspunsurilor la violența bazată pe gen în acțiunile umanitare. Reduceți riscul, construiți reziliența și sprijiniți recuperarea]. https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2018/10/2015-IA-SC-Gender-based-Violence-Guidelines_full-res-highlighted_RU_v-24_09_18.pdf

25 <https://unece.org/statistics/video/gendernoe-nasilie>

2.2. Violența în bază de gen ca instrument de război: definiție, tipuri, răspuns

Unul dintre cele mai importante motive pentru orice violență este tendința de a avea putere și control. Violența împotriva femeilor și fetelor este rezultatul unei interacțiuni complexe a factorilor sociali, culturali și economici. În timpul conflictului armat, aceasta se agravează și femeile/fetele devin victime ale violenței sexuale cel mai des, aceasta fiind folosită inclusiv ca tactică de război. Totodată, bărbații și băieții pot fi, de asemenea, victime ale violenței sexuale, în special în locurile de detenție și ca persoane strămutate intern sau refugiați.

Traficul de femei și copii, implicarea în prostituție, pornografie și maternitatea surogat se agravează, de asemenea, în timpul și după conflictele armate din cauza prăbușirii structurilor politice, economice și sociale, a nivelurilor ridicate de violență și a militarismului sporit.

Exploatarea sexuală presupune folosirea sexului sau a activității sexuale pentru bani sau alte nevoi de bază, obținerea mijloacelor necesare supraviețuirii (sexul pentru supraviețuire), precum hrană, protecție, droguri. Majoritatea victimelor exploatarei sexuale sunt femei, iar unele grupuri pot fi mai vulnerabile decât altele. Sclavia sexuală, căsătoria forțată sau timpurie, prostituția forțată și/sau sarcina forțată sunt forme particulare de exploatare care apar mai ales în zonele de conflict armat sau post-conflict.

Abuzul sexual asupra femeilor și fetelor și folosirea copiilor ca soldați sunt forme obișnuite de exploatare care apar în principal în mediile de conflict armat sau post-conflict.

Tabelele de mai jos (pe baza unui tabel elaborat de S. Purdin)²⁶ descriu tipurile de violență de-a lungul diferitor cicluri de viață (Tabelul 1) și tipurile de violență la diferite etape de conflict (Tabelul 2).

Tabelul 1. Tipuri de violență la diferite etape ale vieții persoanei

Înainte de naștere	Avorturi selective în funcție de sex; bătaie în timpul sarcinii; sarcina forțată;
Copilărie	Pruncuciderea copiilor de sex feminin; abuz emoțional și fizic; acces diferențiat la hrană și îngrijire medicală;
Adolescență timpurie	Căsătoria timpurie; mutilarea genitală; violența sexuală comisă de membrii familiei și străini; acces diferențiat la hrană, îngrijire medicală și educație;
Pubertate	Violența în timpul curtării; sex forțat din punct de vedere economic (de exemplu, ca plată pentru a merge la școală); hărțuirea sexuală la locul de muncă; viol; hărțuire sexuală; căsătoria forțată; trafic de persoane;
Vârsta reproductivă	Violența fizică, psihologică și sexuală din partea partenerilor intimi de sex masculin și a rudelor; forțarea din partea partenerului să rămână însărcinată; hărțuirea sexuală la locul de muncă; hărțuire sexuală; viol; umilirea văduvelor, inclusiv confiscarea bunurilor și practica de sterilizare
Vârsta înaintată/ bătrânețea	Abuzul asupra văduvelor, inclusiv confiscarea bunurilor; acuzații de vrăjitorie; violența fizică și psihologică comisă de tinerii membri ai familiei, acces diferențiat la hrană și îngrijire medicală.

26 Violența sexuală și de gen împotriva refugiaților, a repatriaților și a persoanelor strămutate în interior. [Ghid de prevenire și răspuns. Biroul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați, 2003, p.20](#)

Tabelul 2. Tipuri de violență la diferite etape ale conflictului armat

Fază	Tipuri de violență
În timpul conflictului, înainte de ostilități	Violența săvârșită de persoane aflate în autoritate; traficul de femei; infracțiuni sexuale, viol, răpiri de către membri înarmați ai părților aflate în conflict, inclusiv forțelor de securitate; viol în masă și sarcină forțată.
În timpul ostilităților	Atacurile sexuale ale polițiștilor de frontieră, grupărilor militare, capturare în scopul traficului de persoane.
În țara care a acordat azil	Agresiunea sexuală, constrângerea, hărțuirea săvârșită de persoane aflate în autoritate; violența sexuală într-o instituție de învățământ împotriva copiilor despărțiți; violență domestică; agresiune sexuală în spațiile de tranzit, în timpul străngerii lemnului de foc, a deplasărilor după apă etc.; sex de supraviețuire/prostituție forțată; exploatarea sexuală a persoanelor care solicită statut legal într-o țară care a oferit azil sau acces la asistență și resurse, reluarea ritualurilor periculoase.
La repatriere	Abuzul sexual asupra femeilor și copiilor care au fost separați de familiile lor; violența sexuală comisă de persoane aflate în funcții de putere; atacuri sexuale, violuri comise de bandiți, grăniceri; repatriere impusă/forțată.
La reunire cu familia	Violența sexuală ca formă de pedeapsă; hărțuirea sexuală în scopul regularizării statutului juridic; excluderea din procesele decizionale; refuzul sau dificultățile de acces la resurse, dreptul la documentație individuală și dreptul de a recupera/deține bunuri.

Forțele de securitate și soldații, inclusiv forțele de menținere a păcii, sunt adesea întruchiparea puterii supreme. De obicei, sunt înarmați și au autoritatea de a asigura securitatea în zonele aflate sub controlul lor. În unele comunități, soldații pot reține și/sau aresta oameni cu impunitate. Adesea, soldații sau forțele de securitate își pot dicta propriile drepturi și pot intimidă sau nega drepturile populațiilor locale, a persoanelor strămutate intern și a refugiaților/refugiatelor.

!!! Notă

- Grupurile armate pot utiliza în mod sistematic violența sexuală ca tactică de război, vizând categorii specifice de indivizi, sponsorizându-și comiterea acestora pentru a susține obiective strategice și ideologice mai mari.
- În ciuda prevalenței violenței sexuale în multe conflicte armate, aceasta rămâne adesea nedetectată. Sentimentele de vinovăție și rușine, teama de răzbunare și tabuul care înconjoară acest fenomen sunt factori care împiedică supraviețuitoarele să vorbească despre soarta lor. Prin urmare, amploarea reală a problemei este adesea ascunsă și, în consecință, poate fi foarte dificil de obținut acces la victime și de acordat asistență.

Violența sexuală și violența în bază de gen în perioada aflării în statut de refugiat/refugiată

În timpul conflictului armat, structurile sociale sunt deteriorate. Femeile și copiii se confruntă cu riscuri suplimentare de violență sexuală și în bază de gen atunci când fug din zona de lupte și caută refugiu. În timpul evadării, membrii familiei sunt adesea împrăștiați, copiii fiind separați de familiile lor, iar femeile rămânând singure cu responsabilitatea de a proteja și susține familiile.

UNFPA, UNICEF și Biroul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați au efectuat un audit al asistenței acordate refugiaților din Moldova, care a identificat următoarele **riscuri de violență în bază de gen**:

- agresiune sexuală și hărțuire,
- traficul de persoane,
- violența partenerului intim și
- exploatarea și abuzul sexual.

Acest studiu a confirmat că riscurile de violență în bază de gen cresc în contextul implicării persoanelor particulare care primesc și găzduiesc refugiați (-te), organizarea transportării private individuale a refugiaților/refugiatelor²⁷.

Exemple

Centrul Internațional „La Strada” din Moldova a înregistrat 4 cazuri de violență în familie și 2 cazuri de violență sexuală primite de la refugiați în perioada 24.02.22 - 25.09.2022. Aceste cazuri au fost transmise serviciilor corespunzătoare.

În Moldova, UNFPA a furnizat, de asemenea, truse pentru asistența victimelor violului la spitalele din zece raioane, precum și punctul de trecere al frontierei Palanca și a instruit lucrătorii din domeniul sănătății referitor la oferirea de asistență psihologică de criză victimelor violenței sexuale din rândul refugiatelor.

!!! Notă

- Violul și alte forme de violență sexuală, ca încălcări grave ale dreptului internațional umanitar, implică responsabilitate penală individuală. Persoanele vinovate de săvârșirea acestora sunt supuse urmării penale. Toate statele sunt obligate să incrimineze aceste încălcări în conformitate cu legile lor naționale, să investigheze orice acuzație de violență sexuală și să-i aducă în fața judecății persoanele vinovate.
- Pentru a pune capăt violenței sexuale legate de conflict, femeile trebuie să aibă un loc la masă în soluționarea conflictelor.
- Răspunsul preventiv la violența sexuală și în bază de gen implică acțiunile unui număr mare de actori, dintre care majoritatea provin din unul dintre domeniile cheie: sănătate, psihosocial, securitate, protecția drepturilor și justiție.

Exemplu

În regiunea Dnepropetrovsk au fost organizate cursuri privind crearea unei păpuși (lyalka). La aceste cursuri sunt invitați băieții și fetele și părinții lor. Prin simboluri și crearea unei „păpuși” îi ajutam atât pe băieți, cât și pe fete să înțeleagă nașterea unui copil, cum să-l înfășăm, cum să-l împodobim, învățăm să vorbim și să creăm o imagine a persoanei care se va naște. Am văzut că aceste lecții ajută la prevenirea violenței. Invităm părinții la aceste cursuri; am avut tați și mame cu copiii lor. Dar taticilor le este mai jenă să vină, nu au venit pentru a doua oară, deși la primele lecții creează cu grijă „păpușile”, cu grijă și cu trepidare le împodobesc și aranjează. Aceste sesiuni au confirmat importanța acestor activități în înțelegerea bunăvoinței și a grijii în prevenirea violenței și în lucrul cu agresorii.

Experiența proiectului „Asistență umanitară complexă pentru persoane strămutate intern afectate și pentru categoriile cele mai vulnerabile ale populației din Ucraina”, implementat de Hilfswerk International (Austria) în parteneriat cu organizația obștească „STAN” din Ivano-Frankovsk, Ucraina. Finanțat de Agenția de Dezvoltare Austriacă (ADA).

27 Gender-Based Violence (GBV) Safety Audit Report Ukraine Refugee Response, Republic of Moldova, August 2022/ Regional Refugee Response for the Ukraine situation, UNHCR, UNFPA, UNICEF
<https://moldova.un.org/sites/default/files/2022-09/GBV%20SA%20report%20final%20version%2009.22.pdf>

!!! CONCLUZII

- Toate organizațiile naționale și internaționale care lucrează în domeniul asistenței umanitare în conflictele armate au responsabilitatea de a proteja pe cei afectați de criză, inclusiv de a-i proteja de VBG. În acest scop, este necesară instruirea adolescenților(-telor), profesorilor, reprezentanților(-telor) autorităților locale, organizațiilor și voluntarilor(-relor) despre VBG și furnizarea tuturor listelor organizațiilor și structurilor cu contacte și adrese care lucrează în acest domeniu. De asemenea, este important să se ofere instruire cu privire la procesul de referire a supraviețuitoarelor/supravețuitorilor VBG într-o țară care se confruntă cu un conflict armat.

Recomandări pentru organizații care lucrează cu victimele violenței

Atunci când se confruntă cu plângeri de exploatare sexuală și violență în timpul conflictelor armate, este necesar să:

- Reacționați calm și fără judecată.
- Evitați întrebările inutile și nu încercați să „fiți anchetator”. Permiteți unei persoane autorizate (investigator-expert) să efectueze un sondaj.
- Asigurați persoana care a depus plângerea că sunteți sincer interesat(-ă) de problemă și că sunteți dispus(-ă) să oferiți ajutor.
- Asigurați-vă că mecanismele de reclamație sunt eficiente și că plângerile sunt comunicate prompt factorilor de decizie corespunzători.
- Păstrați confidențialitatea cu privire la toate rapoartele de exploatare și abuz sexual.
- Luați în considerare eliminarea presupusului(or) infractor(i) din cercul reclamantului(-ei).
- Nu uitați să tratați pe oricine care vă contactează cu respect și demnitate, indiferent de evaluarea dvs. asupra credibilității declarațiilor persoanei respective.
- Nu denaturați niciodată dovezile.
- Asigurați siguranța fizică a persoanelor afectate și a familiilor acestora.
- Păstrați confidențialitatea cu privire la victimele violenței și familiile acestora.

Anexele nr. 2 și 3 includ liste de servicii pentru refugiați/refugiate și persoane strămutate pe teritoriul Republicii Moldova și în Ucraina.

!!! Concluzie

Folosirea violului ca tactică de război trebuie oprită. Toate statele trebuie să-și intensifice eforturile pentru a-i aduce în fața justiției pe cei responsabili pentru această crimă odioasă și pentru a oferi victimelor sprijinul necesar. Răspunsul coordonat și multisectorial la nivel internațional și național poate ajuta la combaterea cu succes a violenței sexuale în conflictele armate.

Capitolul 3. Lucrul diferitor structuri din Ucraina și Moldova cu refugiații/refugiatele și persoanele strămutate intern în condiții de conflict armat

3.1. Instrumente pentru identificarea nevoilor de gen

Când a început invazia armatei Rusiei la 24 februarie 2022, toate organizațiile internaționale care lucrează în răspunsul umanitar au reacționat rapid cu ajutor, servicii și au început să lucreze cu guvernele diferitor țări, organizații publice și voluntari pentru a oferi sprijin populației Ucrainei.

Acest capitol prezintă experiențele diferitor organizații pe care le-am interviuat, care lucrează pe teritoriul Republicii Moldova și al Ucrainei încă din primele zile ale agresiunii militare ruse împotriva Ucrainei.

Lista de verificare / lista de întrebări privind nevoile persoanelor strămutate intern și a refugiaților în funcție de gen este prezentată în Tabelul 3²⁸. Indicatorii prezentați în tabel sunt de natură generală și pot fi adaptați la contexte specifice și la furnizarea de servicii specifice.

Tabelul 3. Lista de verificare / lista de întrebări privind nevoile de gen ale persoanelor strămutate intern și ale refugiaților

Servicii / sector	Elementele principale ale chestionarului	Da	Nu	Comentarii
Adăpost/Shelter/ Centrul de cazare temporară	<ul style="list-style-type: none"> - disponibilitatea zonelor private de dormit; - repartizarea spațiilor de locuit; - disponibilitatea unor lacăte fiabile pentru uși; - dacă locurile de cazare au fost oferite pentru una sau mai multe familii; - numărul de persoane cazate în centru (raportul de persoane: pat-loc); - prezența paznicilor de sex feminin; - existența de acces la facilități și servicii de suport; - existența mecanismelor pentru depunerea plângerilor și raportarea cazurilor de VBG; - procentul de supraviețuitoare ai VBG care accesează diverse tipuri de servicii și raportează satisfacție/nemulțumire față de îngrijirea oferită 			
Nutriție	<ul style="list-style-type: none"> - dacă drumurile către punctele de distribuție a alimentelor sunt sigure? - dacă locațiile punctelor de distribuție a alimentelor sunt accesibile și sigure și dacă timpul de distribuție este sigur și adecvat; - dacă s-a desfășurat și este disponibilă instruirea pe probleme de gen/VBG pentru furnizorii de produse care interacționează cu beneficiarii; - procentul femeilor/bărbaților care se adresează pentru servicii de nutriție și raportează despre satisfacție/nemulțumire față de asistență. 			

Asistență medicală	<ul style="list-style-type: none"> - disponibilitatea serviciilor specifice (mamolog, ginecolog, androlog) în adăpost și comunități; - prezența paznicilor de sex feminin în instituțiile medicale; - dacă este accesul sigur la instituții, sunt traseele către instituții sigure; - dacă lucrătorii din domeniul sănătății au beneficiat de formare privind VBG/VS; - disponibilitatea și utilizarea căilor de referire către specialiști în probleme legate de VBG/VS; - procentul supraviețuitoarelor VBG care accesează diverse tipuri de servicii de îngrijire a sănătății și raportează satisfacție/nemulțumire de această asistență. 			
Educație	<ul style="list-style-type: none"> - existența gardurilor și zidurilor de protecție în jurul școlilor, adăposturilor anti-bombe; - sunt sigure traseele către școli? - existența toaletelor separate pentru bărbați/băieți și femei/fete; cu marcaje clare (b/f)?; - dacă școlile sunt accesibile (sigure și incluzive); - dacă există materiale sanitare și igienice; - dacă a fost oferită instruire profesorilor și elevilor/elevelor cu privire la problemele legate de VBG/VS; - proporția bărbaților și femeilor printre profesori și studenți; - existența mecanismului de referire a cazurilor de VBG; - înscrierea și frecvența fetelor în școli; - dacă este asigurat transportul în siguranță al victimelor VBG, dacă este necesar etc.; - existența mecanismelor de feedback pentru depunerea plângerilor și raportarea incidentelor de VBG? 			
Apă, Sanitație și Igienă (WASH)	<ul style="list-style-type: none"> - existența de iluminare adecvată în jurul spațiilor WASH; - dacă există riscuri pentru femei și fete atunci când accesează WASH; - raportul dintre bărbați și femei în comitetele WASH ale adăposturilor; - dovezi că vocile femeilor au fost auzite în comitetele WASH (aportul lor a fost luat în considerare); - dacă este asigurată siguranța toaletelor (lacăte la toalete); - dacă există toalete separate pentru bărbați și femei, cu marcaje clare (b/f); - dacă există riscuri de acces și de observare; - dacă femeile și fetele sunt consultate cu privire la problemele WASH; - dacă există acces sigur la facilitățile WASH pentru femei și fete; - procentul de refugiați și persoane strămutate intern (după sex, vârstă, dizabilități) care utilizează serviciile WASH într-un adăpost. 			

3.2. Aspecte de gen ale lucrului cu refugiații/refugiatele și persoanele strămutate intern din Ucraina în Republica Moldova

Din 24 februarie 2022, când Rusia a invadat Ucraina, populația Ucrainei a fost forțată de circumstanțe să părăsească țara. Fluxul masiv de refugiați care fug de război a pus la încercare întregul continent și în special țările vecine. Republica Moldova, poate, și-a asumat cea mai grea sarcină. În perioada 24 februarie 2022 – 12 februarie 2023, aproximativ 800.000 de refugiați au trecut granița Republicii Moldova²⁹.

Peste șaiszeci la sută dintre refugiații ucraineni din Republica Moldova sunt femei și 50 la sută sunt copii, ceea ce îi face un grup impunător care are nevoie de protecție împotriva violenței și a traficului de persoane.

În Republica Moldova, UN Women și alte agenții ale ONU coordonează Grupul de lucru pe probleme de gen legate de refugiații/refugiatele din Ucraina (Gender Task Force), ai cărui membri sunt autorități naționale relevante și ONG-uri.

UNFPA și Biroul Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați/UNHCR coordonează Grupul de lucru privind violența în bază de gen.

OIM prezidează Grupul de lucru pentru prevenirea traficului de persoane în fluxurile de refugiați.

Aceste grupuri de lucru se reunesc periodic și discută problemele cu care se confruntă refugiații/refugiatele, planifică mobilizarea resurselor pentru prevenirea violenței în bază de gen, a traficului de persoane și a metodelor de combatere a acestor fenomene, folosind procedurile standard de operare existente în context național. Aceste grupuri desfășoară, de asemenea, campanii de conștientizare în rândul refugiaților/refugiatelelor cu privire la mecanismele de asistență disponibile, serviciile specializate și autoritățile competente la care se pot adresa victimele. Alte activități includ: instruirii pentru polițiști/polițiste, polițiști/polițiste de frontieră, asistente sociale, furnizori de servicii medicale și voluntari/voluntare; publicarea resurselor de informare pentru refugiați/refugiate, susținerea portalului web www.dopomoga.gov.md etc.

De asemenea, agențiile ONU au consolidat o serie de organizații neguvernamentale în furnizarea de asistență și monitorizarea riscurilor de violență în bază de gen/PSEA și furnizarea de servicii psihosociale și juridice femeilor refugiate.

Republica Moldova a ratificat Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, care a intrat în vigoare la 1 mai 2022. Capitolul VII privind migrația și azilul al Convenției recomandă țărilor să acorde statut de reședință femeilor victime ale violenței, să accepte și să proceseze cererile de azil în baza procedurilor sensibile la dimensiunea de gen și să nu recurgă la deportare în aceste cazuri.

Consiliul Europei implementează în prezent un proiect de sprijinire a implementării Convenției de la Istanbul în Republica Moldova. Proiectul oferă asistență și sprijin autorităților moldovenești în implementarea Convenției de la Istanbul. Activitățile planificate ale proiectului au fost adaptate nevoilor femeilor și fetelor din Ucraina care au rămas pentru reședință pe termen lung în Republica Moldova³⁰.

Un proiect conex al Consiliului Europei este, de asemenea, implementat în Ucraina, în cadrul căruia sunt dezvoltate ghiduri și instruirii sensibile la dimensiunea de gen pentru psihologi, personalul liniei de asistență telefonică și asistenții sociali pentru a identifica și a răspunde mai bine

29 <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10784>

30 <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/supporting-the-implementation-of-the-istanbul-convention-in-the-republic-of-moldova>

traumelor de război în rândul refugiaților/refugiatele. În plus, materialele relevante ale Consiliului Europei privind genul și migrația sunt în prezent traduse în limba română pentru a sprijini autoritățile moldovenești în activitatea lor cu refugiații/refugiatele din Ucraina.

În ceea ce privește sănătatea sexuală și reproductivă, un acord între UNFPA și Compania Națională de Asigurări de Sănătate a Moldovei asigură că refugiații/refugiatele din Ucraina au acces gratuit la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv îngrijirea prenatală și postnatală, tratamentul infecțiilor cu transmitere sexuală.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale reglementează crearea și funcționarea centrelor de plasament pentru refugiați și au fost elaborate următoarele documente:

- a. Regulamentul privind organizarea și funcționarea Centrului de plasament temporar pentru refugiați (Ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale Nr. 21 din 26.02.2022, Anexa 1);
- b. normele de personal și cheltuieli pentru Centrul de plasament temporar pentru refugiați, (Ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale Nr. 21 din 26.02.2022, Anexa nr. 2);
- c. Mecanismul de finanțare a Centrelor de plasament temporar pentru refugiați (Anexa nr. 3 la Ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr. 63_ din 25 aprilie_2023).

În vederea implementării Regulamentului privind crearea unui mecanism de cooperare intersectorială pentru identificarea, asistența și monitorizarea copiilor aflați în situații de risc care sosesc de pe teritoriul Ucrainei neînsoțiți, elaborat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Ministerul Afacerilor Interne, și aprobat de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova la 14 aprilie 2022, au fost desemnate persoane responsabile din structura socială teritorială care primesc copii de la reprezentanții poliției de frontieră 24 de ore din 24, 7 zile din 7, în scopul determinării formei optime de protecție a acestora.

Au fost aprobate următoarele:

a) Ordinul comun al Ministrului Muncii și Protecției Sociale și Ministrului Afacerilor Interne nr. 34/169 din 22 aprilie 2022 privind unele măsuri de implementare a Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, prin care a fost aprobat modelul **Actului pentru autorizarea trecerii peste frontiera de stat a Republicii Moldova** pe sensul de ieșire a copiilor neînsoțiți sau însoțiți de un însoțitor neautorizat;

b) Ordinul Ministrului Muncii și Protecției Sociale nr. 36 din 05 mai 2022 prin care a fost aprobat modelul **Actului de evaluare rapidă a interesului superior al copilului aflat în situație de risc**, venit de pe teritoriul Ucrainei în perioada declarării stării de război în Ucraina, care sunt plasate pe portalul web al Ministerului (www.social.gov.md).

Este important de subliniat faptul că, în temeiul actelor prenotate, au fost desemnate persoanele responsabile din cadrul autorităților tutelare teritoriale și poliției de frontieră, care asigură înregistrarea, procesarea și asigurarea asistenței necesare, inclusiv la perfectarea actelor de identitate a copiilor neînsoțiți sau însoțiți de un însoțitor neautorizat.

În ultima perioadă, pe baza experienței acumulate de lucru cu refugiații/refugiatele și persoanelor strămutate intern, prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării al Republicii Moldova din 04.09.2023 Nr.1109, a fost aprobată Instrucțiunea privind integrarea copiilor din familii refugiate din Ucraina în instituțiile de învățământ general din Republica Moldova³¹, în scopul asigurării accesului la educație a minorilor beneficiari de protecție temporară pe teritoriul Republicii Moldova.

31 https://mec.gov.md/sites/default/files/05092023131733_3719.pdf

Decizia nr.80 din 09.04.2023, adoptată de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, simplifică procedurile de documentare a reședinței în Republica Moldova în vederea obținerii protecției temporare³².

Pe platforma Grupului pe probleme de gen, condus de UNWomen și Platforma pentru Egalitate de Gen, s-a decis să se efectueze mai multe cercetări și analize din perspectivă de gen. Această decizie a fost determinată de necesitatea de a colecta date statistice dezagregate pe sexe și de a cunoaște problemele cu care se confruntă femeile refugiate și nevoile legate de asistență.

În acest context, au fost implementate următoarele:

1. A fost elaborată fișa de informare „Profilul refugiaților din perspectivă de gen”, în strânsă colaborare cu Poliția de Frontieră a Republicii Moldova.

<https://moldova.unwomen.org/ro/digital-library/publications/2022/03/profilul-refugiatilor-din-perspectiva-de-gen-republica-moldova>

2. Cercetare privind circulația refugiaților din Ucraina și a cetățenilor țărilor terțe, cu sprijinul Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) în parteneriat cu UNWomen (februarie - martie; martie - aprilie 2022).

<https://moldova.unwomen.org/ro/digital-library/publications/2022/03/sondaj-cu-privire-la-stramutarea-personeloner-fugiate-din-ukraine>

<https://moldova.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/displacement-survey-overview-ukrainian-refugees-and-trait-country-nationals>

3. O scurtă analiză a impactului de gen în criza din Ucraina: Republica Moldova³³.

<https://moldova.unwomen.org/ro/digital-library/publications/2022/08/o-scurta-analiza-a-impactului-de-gen-in-criza-din-ukraina-republica-moldova>

4. Lista de verificare pentru integrarea perspectivei de gen în pregătirea unui răspuns național la criza refugiaților din Moldova.

<https://moldova.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/07/gender-mainstreaming-checklists-to-inform-refugee-response-in-moldova>³⁴ și alte publicații.

În cadrul platformei Grupului de Combatere a Violenței în bază de Gen, coordonată de UNFPA și UNHCR, creată pentru prevenirea și combaterea cazurilor de violență în bază de gen în rândul fluxului de migranți din Ucraina, reducerea riscurilor și oferirea răspunsului consolidat inter-agenții, coordonarea intervențiilor sectoriale în contextul activităților umanitare, în parteneriat cu agențiile guvernamentale au fost coordonate următoarele activități principale:

- UNFPA împreună cu parteneri au creat „Mobile Orange Safe Space”. Echipe mobile oferă refugiaților și comunităților gazdă din zonele îndepărtate și de frontieră sprijin psihosocial, informații despre serviciile existente și referire privind VBG și sănătatea sexuală și reproductivă.³⁵;
- A fost tradus în română și rusă și distribuit un ghid de buzunar al UNHCR despre modul în care persoane de sprijin pot ajuta victimele violenței în bază de gen;
- Tinerii voluntari din Moldova și-au consolidat abilitățile de lucru cu tinerii refugiați, de comunicare eficientă în situații de criză și s-au familiarizat cu aspectele de prevenire a violenței în bază de gen;

32 https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/dispozitia_cse_nr_80_din_04.09.2023_publicare.pdf

33 <https://euneighbourseast.eu/ro/news/publications/o-scurta-analiza-a-impactului-de-gen-in-criza-din-ukraina-republica-moldova/>

34 <http://unwmoldovainnumbers22.tilda.ws/>

35 <https://moldova.unfpa.org/en/news/mobile-orange-safe-space-brings-support-and-services-remote-communities>

- UNFPA, în parteneriat cu Guvernul și Consiliul Național al Tineretului din Moldova, a lansat un program pentru tinerii cetățeni ai Ucrainei „Cunoaște țara care te găzduiește!”³⁶, care vizează întărirea coeziunii sociale și solidarității între tinerii de diferite naționalități. Programul include șase turnee pentru tineri prin țară, vizitând diferite regiuni ale țării și cunoașterea limbii și culturii;
- A fost efectuat Auditul de siguranță a VBG în scopul de a promova acțiuni multisectoriale pentru a reduce riscurile de VBG, oferind o analiză a lacunelor și provocărilor în accesul la un sistem de sprijin cuprinzător și de calitate pentru supraviețuitoarele VBG (UNHCR UNFPA UNICEF / August 2022). Auditul de siguranță a constatat că riscurile de violență în bază de gen sunt mai mari în contextul locuințelor private/gazdă, al aranjamentelor private de transportare și al facilităților de primire și tranzit și al centrelor de plasament pentru refugiați³⁷.

UN Women, UNHCR, OMS, OIM au contribuit la consolidarea cunoștințelor specialiștilor din ONG-uri, structurilor guvernamentale și organizațiilor internaționale cu privire la problemele introducerii dimensiunii de gen în activitățile umanitare, problemele de prevenire și combatere a violenței sexuale și a violenței în bază de gen.

În cadrul proiectului „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova”, au fost elaborate ghiduri speciale pentru echipa de specialiști în acordarea asistenței psihologice refugiaților/refugiatelor și instrucțiuni speciale privind prevenirea violenței și a traficului de persoane care au fost distribuite în rândul beneficiarilor/beneficiarelor împreună cu truse de demnitate a femeilor (women dignity kits) (*Gender-Centru/Mostenitorii/STAN/Hilfswerk International/ADA*).

Acțiunile menționate mai sus au dus la un anumit succes.

Exemple de rezolvare a problemelor femeilor refugiate în Moldova

„Am venit în Moldova complet zdrobită, speriată de ce ni se va întâmpla. Dar datorită ajutorului pe care l-am primit de la localnici și de la specialiștii AO „Gender-Centru”, acum mă simt confortabil, mai sigură pe mine și am ocazia de a continua autodezvoltarea.”

(Marina, 36 de ani, provine din Nikolaev, locuiește în Anenii Noi, Moldova, interviu 08.07.2023, interviu realizat de Doina, AO „Gender-Centru”)

„Războiul ne-a schimbat radical viețile. După ce am fugit în Moldova cu copiii, am devenit și mamă și tată pentru ei, apărătorul și întreținătorul familiei. Acest lucru m-a întărit și mai mult - nu mă pot relaxa. Trebuie să mergem mai departe cu viața noastră! Mă gândesc cum să ne construim în continuare viața în Moldova.”

(Tatiana, 34 de ani, provine din Harkov, locuiește în Chișinău, Moldova, interviu 04.05.2023, interviu realizat de Daria, AO „Gender-Centru”)

„Moldova mă motivează, îmi oferă ocazia să mă exprim și să-i ajut pe ceilalți. Participarea la Academia de Leadership a Femeilor a deschis noi oportunități - planific un proiect pentru comunitatea noastră de refugiați. Vă mulțumim pentru sprijin și ajutor!”

(Irina, 34 de ani, venită din Odesa, locuiește în Bălți, Moldova, 2022, interviu realizat de Natalia, AO „Gender-Centru”)

36 <https://moldova.unfpa.org/ro/news/cunoa%C8%99te-%C8%9Bbara-care-te-g%C4%83zduie%C8%99te-pri-mul-program-de-incluziune-social%C4%83-pentru-tinerii-refugia%C8%9Bi>

37 <https://moldova.un.org/en/201100-gender-based-violence-gbv-safety-audit-report-ukraine-refugee-response-re-public-moldova>

Rada, o femeie de origine romă de 41 de ani, mamă a 5 copii, beneficiară a centrului Popeasca din raionul Ștefan Vodă, era membră a unei familii numeroase din Ucraina, locuia într-o casă cu părinții, familia surorii sale și propria ei familie. Când a început războiul, părinții ei au insistat să părăsească țara pentru a-și salva copiii. În centru, Rada a început să lucreze cu copiii și să participe la activități sociale. Ea povestește cum în familia ei era necesar să facă treburile casnice, a învățat să lucreze prin casă, să-și asculte tatăl, apoi soțul. Tatăl a spus că nu are nevoie de școală, că o femeie ar trebui să stea acasă, să nască copii și să aibă grijă de soțul ei. Pentru prima dată, ea învață literele, învață să citească și își crește încrederea în sine. 10 luni de viață în Moldova devin un nou pas în viață. (Gender-Centru/Mostenitorii/STAN/Hilfswerk International/ADA)

Au fost cazuri când refugiații au venit cu așteptări mari: cereri de medicamente speciale, servicii gratuite (inclusiv cele care nu țin de situația umanitară), îmbunătățirea condițiilor de viață etc. Adesea apărea întrebarea că Moldova primește bani pentru refugiați, dar nu ajung la ei...

Toate acestea confirmă faptul că Republica Moldova nu era pregătită (ca și alte țări) pentru criza umanitară. A fost necesară o mobilizare dură a tuturor resurselor (umane și materiale). Multe lucruri și situații trebuiau decise din mers.

Recomandări:

- Cea mai importantă condiție pentru succesul unei acțiuni umanitare este stabilirea de parteneriate între organizațiile societății civile, administrațiile publice locale, administrația centrală și partenerii internaționali.
- Este important să se asigure un mecanism de coordonare strict, clar pentru interacțiunea tuturor actorilor umaniți în vederea asigurării coordonării acțiunilor și resurselor, monitorizării și evaluării situației reale și a stării de fapt, cu implicarea reprezentanților/rezentantelor refugiaților.
- *De exemplu, UN Women și Platforma pentru Egalitate de Gen coordonează grupul de lucru pe probleme de gen legate de refugiații/refugiatele din Ucraina, care includ autorități naționale relevante și organizații obștești. Grupul ia în considerare toate aspectele legate de introducerea/respectarea abordărilor de gen în toate acțiunile umanitare; efectuează monitorizarea dimensiunii de gen³⁸.*
- Pentru o acțiune umanitară de succes, este importantă crearea și formarea unei echipe de specialiști care trebuie să fie pregătiți să înțeleagă și să aibă abilitățile de a interacționa atât cu femeile/fetele, cât și cu bărbații/băieții în situații de criză, capabili să lucreze fără stereotipuri, stigmatizări și discriminare, luând în considerare diferite aspecte culturale și religioase.
- *De exemplu, reprezentanții romilor au insistat să locuiască împreună în comunele mari. Refugiații de naționalitate armeană și azeră au cerut să fie cazați separat.*



38 <https://data.unhcr.org/en/working-group/341?sv=54&geo=10784>

- Sunt necesare programe care să ajute la construirea de relații între refugiați și populația locală și pentru a dezvolta voluntariatul din ambele părți pentru facilitarea dialogului și coordonării. *De exemplu, femeile refugiate din Ucraina oferă sprijin reciproc prin Programul de voluntariat al ONU*³⁹.

!!! Notă

Pentru familiile de refugiați care s-au stabilit în zonele rurale, adaptarea a fost adesea mai ușoară. În primul rând, oamenii din astfel de comunități trăiesc mai compact, majoritatea se cunosc, se ajută reciproc. Copiii au interacționat deosebit de rapid; în jocurile comune, au comunicat mai ușor și au stabilit contacte, ajutându-i pe adulți să depășească barierele și să se cunoască mai bine.



Festivalurile de cântec popular, bucătărie populară, artă populară, cursuri de gătit etc., cu participarea refugiaților/refugiatelor și a populației locale, au fost deosebit de populare în comunitățile locale.

Pentru a oferi asistență direcționată refugiaților, în special în situații vulnerabile, inclusiv victimelor/supraviețuitoarelor violenței în bază de gen, se recomandă organizarea de grupuri mobile de specialiști care sunt gata să răspundă la apeluri în orice moment, precum și vizitarea periodică a comunităților locale.

Exemplu

În cadrul proiectului „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova”, partenerii au creat și instruit trei echipe regionale de specialiști pentru a oferi asistență psiho-socială și educațională refugiaților/refugiatelor din Ucraina care locuiesc în 15 centre de plasament temporar pentru refugiați. Aceste echipe oferă servicii profesionale pe tot parcursul anului, lucrează cu beneficiarii și-i referă la specialiștii serviciilor din localități, după necesitate.

(Gender-Centru/Mostenitorii/ STAN/Hilfswerk International/ADA)

Având în vedere că vulnerabilitatea femeilor a crescut semnificativ ca urmare a crizei de război, este important să se efectueze o analiză a nevoilor de gen. Este vital să se acorde asistență femeilor refugiate, dar și femeilor din comunitățile gazdă: servicii psihologice, asistență socială, formare profesională, asistență pentru angajare.

Având în vedere importanța deosebită a comunicării în situații umanitare, este necesar să le ofere telefoane/carduri. *De exemplu, mai multe companii de prestare a serviciilor de comunicații mobile au organizat furnizarea de telefoane mobile/carduri gratuite refugiaților/refugiatelor.*

O atenție deosebită ar trebui acordată prevenirii violenței în bază de gen, inclusiv violenței sexuale. Se recomandă comunicarea responsabilă a informațiilor despre tipurile de infracțiuni sexuale în situații de criză, pentru ca și bărbaților să nu le fie frică sau să nu le fie rușine în cazurile dacă devin victime/supraviețuitori și să nu-și asume vina pentru astfel de situații.

În timpul consilierii individuale, unele femei au recunoscut că au fost agresate sexual de bărbați înarmați în timp ce încercau să scape de război. Printre violatori s-au remarcat ruși, ucraineni și reprezentanți

39 <https://moldova.unwomen.org/ro/stories/comunicat-de-presa/2023/04/femeile-refugiate-din-ucraina-isi-ofera-sprrijin-reciproc-prin-intermediul-programului-de-voluntariat-al-onu>

ai altor naționalități. Dar supraviețuitoarele au refuzat categoric să înregistreze oficial aceste cazuri. Le era frică de stigmatizare, dar de cele mai multe ori spuneau că nimeni nu va trage armata la răspundere - „sunt eroi, apărători”, „cine ne va crede?” Sunt situații foarte dificile, dar nimic nu justifică violența sexuală. Violatorii nu au naționalitate, nici religie...⁴⁰

!!! Notă

Pentru a preveni eventualele contradicții între refugiați și populația locală, este necesară informarea ambelor părți despre serviciile existente, asistență socială, compensații bănești (costuri și venituri ale familiilor gazdă). Asigurarea transparenței programelor și resurselor, concentrarea acestora asupra grupurilor vulnerabile. Având în vedere nevoile fiziologice specifice ale femeilor/fetelor, trebuie de inclus produse de igienă pentru femei în pachetele de îngrijire.

Este important de amintit și de informat toată lumea despre tipurile de asistență umanitară (asistență medicală bazată pe semne vitale, urgențe, protecție socială, asigurare cu hrană și locuințe sigure etc.) pentru a preveni orice așteptări și solicitări de servicii care nu sunt incluse în lista asistenței umanitare (precum servicii cosmetice, apartamente separate, electrocasnice etc.).

Nu abordați refugiatele doar ca victime, deoarece aceasta este o cale directă spre diminuarea stimei de sine și dezvoltarea de simptome depresive. Este importantă implicarea femeilor în toate activitățile și procesele de consultare, evidențiind punctele forte și experiențele neprețuite ale femeilor în viața de zi cu zi și nu numai. Femeile sunt agenți activi ai schimbării. Dezvoltați programe de antreprenariat și dezvoltare economică care creează condiții pentru securitatea economică a femeilor refugiate și locale.

Țineți minte!!! Suntem responsabili pentru cei care așteaptă ajutor și sprijin de la noi!

Unde poți apela pentru ajutor

Linia telefonică pentru victimele violenței – 0800 880 08

Consiliere juridică gratuită pentru victimele violenței – 0800 800 00

Linie de asistență pentru femei și fete +373 22 24 0624

Sprijinul poliției – 112

Lista serviciilor pentru persoane strămutate intern de pe teritoriul Republicii Moldova în Anexa nr. 2



40 Notă: Principiul confidențialității este cel mai important atunci când lucrezi cu astfel de situații. Nu avem dreptul de a dezvălui informații despre victime. Interviu a avut loc la Chișinău.

3.3 Aspecte de gen ale lucrului cu persoanele strămutate intern și cu populațiile locale din Ucraina

De la începutul invaziei Rusiei în Ucraina, începând din februarie 2022, populația locală din toate regiunile Ucrainei a avut un statut diferit: persoane strămutate în interior care au căutat refugiu în alte regiuni ale țării și au plecat în alte țări; cei care au rămas acasă pentru a supraviețui războiului; cei care reprezintă autoritățile teritoriale de apărare; serviciul în forțele armate ale Ucrainei; cei care au căzut sub ocupație; cei care s-au întors în teritoriile eliberate și altele. Întreaga populație a Ucrainei a suferit de pe urma războiului și, în același timp, a arătat cât de important este și cum este posibil într-un timp scurt să se planifice, să strângă, să găsească, să aducă ajutor, să hrănească, să adăpostească, să creeze și să reconstruiască, să îmbrace persoanele care au suferit de război din prima zi.

Structurile de stat, autoritățile regionale, autoritățile locale, reprezentanții/reprezentantele organizațiilor de afaceri și obștești, persoane fizice, organizații internaționale, populația din diferite țări ale lumii, toți, fără excepție, au început să formeze un sistem de răspuns umanitar la situația actuală din Ucraina și din afară. Bărbații și femeile, în condiții de egalitate, indiferent de locul de reședință și de vârstă, și-au unit forțele pentru a oferi asistență umanitară victimelor în diferite locuri din Ucraina și înafara țării. În același timp, cele mai multe cereri de ajutor pentru copii, rude, vecini și cunoștințe au fost de la femei care au înțeles că trebuie să înceapă să-i ajute pe cei nevoiași.

Indiferent de locul de reședință, categoria persoanelor strămutate intern este compusă în principal din femei de diferite vârste și statut social și copii. Mulți dintre ei plecau pentru prima dată în afara regiunii sau țării lor. De aici, mulți au avut și frică, neîncredere, dorință de a se gândi la lucruri bune, speranță și alte sentimente care se schimbau uneori în dependență de știrile auzite sau de discuțiile cu prietenii sau rudele. În teritoriile eliberate au rămas și majoritatea femeilor și bărbaților în vârstă, printre care și persoane cu dizabilități care nu au vrut sau nu au putut să plece. Unii oameni erau în subsoluri sau locuiau în casele lor, incapabili să plece sau să se mute.

Simbioza relațiilor dintre autoritățile de diferite niveluri și organizațiile obștești care au creat servicii sociale pentru diferite grupuri ale populației, grupuri de voluntari în colaborare cu agenții internaționale, a contribuit la crearea unui mecanism real de ajutorare a tuturor celor care aveau nevoie. De la începutul războiului, de-a lungul tuturor traseelor de circulație a populației, agențiile naționale, structurile de diferite niveluri, împreună cu populația locală, grupurile de voluntari, organizațiile obștești și organizațiile internaționale, au creat adăposturi, centre de nutriție, au distribuit ajutor umanitar, au oferit gratuit transportul pentru cei care au decis să părăsească teritoriile periculoase și, acolo unde a fost posibil, s-au luat în considerare necesitățile de gen ale femeilor și bărbaților.



Exemple de experiență în diverse domenii ale răspunsului umanitar

Ajutor pentru femeile însărcinate. „Multe mașini au fost parcate pe drumul din orașul Herson până în orașul Nikolaev. Armata rusă a înființat puncte de control peste tot, iar toate drumurile fără puncte de control au fost minate. Era imposibil să pleci; refugiații dormeau și locuiau chiar pe drumuri în mașini. Femeile însărcinate s-au apropiat de conducerea punctului de control și au cerut să li se permită să intre în regiunea Nikolaev la cea mai apropiată maternitate. Au fost refuzate, cu răspunsul că ar putea să nască și aici. Una dintre femei a participat anterior la evenimente ale organizațiilor de femei și încă mai avea numerele de telefon ale organizatorilor evenimentelor. Ea le-a ajutat pe femei să contacteze una dintre structurile Ministerului politicii sociale al Ucrainei și au primit instrucțiuni despre cum să călătorească pe teritoriul regiunii Zaporojie. Odată ajunse pe teritoriul acestei regiuni, toate femeile însărcinate au primit asistență medicală.”

Valentina, reprezentantă a organizației obștești „Skadovsky Aktiv”, 2022

Ajutor pentru copiii cu diabet: În regiunea Zaporojie, organizația obștească „Locuințe ucrainene”⁴¹ a început să ajute din prima zi a războiului mamele ai căror copii trăiesc cu diabet. Reprezentanții organizației au achiziționat medicamente și teste, le-au transmis familiilor cu copii, iar în timp, serviciile de asistență s-au extins pentru a include alimente pentru bebeluși și produse de igienă. Voluntarii știau deja că această organizație oferă în mod special asistență familiilor cu copii și le transmiteau produsele necesare. În paralel cu serviciile pentru copii, aceștia au început să acorde primul ajutor psihologic părinților. De-a lungul timpului, organizația și-a trimis toți reprezentanții să fie instruiți în aspectele psihologice ale muncii în situații de criză.

Ajutor pentru minoritățile naționale. Fundația Caritabilă Regională Transcarpatică „Blago”⁴² lucrează cu grupuri de romi din toată Ucraina. La 1 martie 2022, au deschis primul adăpost din Ucraina pentru familiile de romi din toate regiunile. În adăpost puteau locui de la 50 de persoane și ulterior până la 150 de persoane. Pe toată perioada de funcționare a adăpostului, peste 2.500 de persoane au beneficiat gratuit de locuință, hrană, igienă, asistență psihologică și juridică. La fel, și oameni de alte naționalități folosesc serviciile adăpostului: ucraineni, greci, azeri, turci, georgieni și alții.

Îngrijire ginecologică. Trei clinici ginecologice mobile, transmise de Asociația feministă Lygiai (Lituania) pentru a oferi îngrijiri medicale regiunilor Lviv, Volyn și Herson, într-un an de activitate au examinat și au consultat peste 11 mii de femei din satele îndepărtate ale acestor regiuni. Totodată, au fost organizate întâlniri la fața locului pentru copiii din mediul rural cu psihologi și activități de combatere a violenței sexuale.

Combaterea traficului de persoane. Organizația noastră ajută la prevenire și oferă asistență victimelor diferitor forme de sclavie modernă (trafic de persoane).

Astăzi, se schimbă și portretul oamenilor care cad în robie pe timp de război. Monitorizăm noi provocări în acest domeniu. De exemplu, veteranii cu dizabilitate pot fi, de asemenea, victime ale traficului de persoane. Există, de asemenea, riscuri de a ajunge în centre de reabilitare pentru veterani, unde aceștia se pot confrunța cu încălcări ale drepturilor lor, cum ar fi lipsa reabilitării și a tratamentului, privarea de telefoane, documente, beneficii sociale și forțați să facă diverse tipuri de muncă. Colaborarea organizației noastre cu diferite adăposturi și centre de plasament a veteranilor ajută la asigurarea acestora cu informații despre riscurile sclaviei moderne.

Igor Tridub, președinte organizației obștești „Chisty Arkush”, regiunea Ivano-Frankivsk, Ucraina, 2023. Cooperarea în proiectul „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova”, implementat de Hilfswerk Internațional în parteneriat cu AO „Moștenitorii”, AO „Gender-Centru” și organizația de tineret „Stan” din Ucraina, susținut de Agenția de Dezvoltare Austriacă (ADA), cu fondurile Cooperării Austriece pentru Dezvoltare și de Fundația Nachbar in Not.

Materiale colectate de Ella Lamakh, reprezentanta organizației obștești „Centrul pentru Dezvoltarea Democrației”, Ucraina

Probleme de gen în adăposturi și centre de asistență cu plasament

Adăposturile pentru persoanele strămutate intern din Ucraina au fost deschise în principal în școli, grădinițe și centre de creație. Aceste spații nu erau pregătite pentru un număr mare de oameni să locuiască. Starea psihologică a persoanelor aflate în adăposturi și centre de asistență și condițiile de viață au afectat imediat starea femeilor, bărbaților și copiilor. În multe școli și grădinițe, neavând încăperi mici separate pentru locuit, toți erau cazați împreună. Uneori, într-o sală mare pentru adunări sau sală sportivă, puteau fi cazați pe saltele bărbații cu dependență de alcool sau droguri, după închisoare, și femei de diferite vârste cu copii. Au existat cazuri când o cameră cu mai mult de 50 de persoane avea o toaletă și un duș.

La început, nu existau mașini de spălat și alte rechizite de uz casnic în toate spațiile în care erau cazați oamenii, ceea ce crea dificultăți suplimentare în viața generală, în special pentru femei. Majoritatea femeilor găteau, în timp ce bărbații stăteau pe bănci și discutau despre știri sau despre planurile lor de viață.

Mulți directori ai structurilor în care erau găzduite persoanele strămutate intern au început să separe camere pentru bărbați și femei, pentru cuplurile căsătorite și să construiască mai multe toalete și băi.

Problema angajării a afectat și viața în adăposturi și centre de asistență. Femeile, în majoritate, aveau o dublă povară: îngrijirea membrilor familiei, curățenia, căutarea unui loc de muncă sau munca online. Persoanele strămutate intern - femei și bărbați - au considerat această stare de fapt de la sine înțeles, femeile au fost de acord că ele sunt principalele în îngrijirea membrilor familiei, curățenia, gătitul și căutarea unui loc de lucru, bărbații de diferite vârste rareori își ofereau serviciile pentru a ajuta la îngrijire și la menaj, dar au fost de acord să facă reparații în caz de necesitate.

„Trăiam pe cont propriu, aveam 82 de ani, eram obosită să umblu pe drumuri și îmi era frică să plec de acasă. Dar am văzut că toată lumea m-a susținut în timpul mutării. Am fost transportați și hrăniți gratuit, plasați în adăposturi, întrebați cum ne pot ajuta, chiar și în gări erau voluntari care ne ajutau să ne ducem lucrurile. Nu credeam că mă pot muta la vârsta mea.”

Stetsenko Katerina, care a supraviețuit mutării din regiunea ocupată Herson în regiunea Zaporjje și apoi la un adăpost din regiunea Lviv, 2022

!!! Notă

Comunicarea sau disponibilitatea informațiilor este foarte importantă în lumea de astăzi. Multe femei și bărbați nu pot lucra din plin sau nu pot menține relații în echipă dacă nu au informații de la rude sau prieteni despre siguranța lor. Acest lucru afectează în special starea psihologică a populației; mulți dintre ei au rude plecate, în zona de război, iar uneori pot fi depresivi, așteptând în permanență informații despre cei dragi sau membrii familiei.

„Sunt mai multe femei în teritoriile eliberate, în special femei în vârstă, care nu au cunoștințe despre abordările moderne ale tehnologiilor, Internet, majoritatea au echipamente și telefoane vechi. Fără cunoașterea și stăpânirea metodelor moderne de comunicare, aceștia nu pot urma cursuri de formare privind componentele securității și pierd oportunitatea de a comunica pe deplin și de a-și găsi de lucru.”

Interviu realizat de Ella Lamakh, reprezentanta organizației obștești „Centrul pentru Dezvoltarea Democrației”, Ucraina, 2022-2023

Lucrul cu populația locală în teritorii eliberate de ocupație, experiența Ucrainei

În teritoriile eliberate, toată lumea, fără excepție, sunt victime, atât femeile, cât și bărbații, fetele și băieții. Multe femei de diferite vârste sunt dispuse să vorbească despre problemele lor doar femeilor și bărbații – doar bărbaților, iar astfel de riscuri trebuie luate în considerare atunci când

se planifică misiunile umanitare. Specialiștii cu cunoștințele și abilitățile necesare pentru a lucra cu victimele violenței și traumei ar trebui să intre pe teritoriul eliberat împreună cu armata.

Pot apărea conflicte interne între populația care a supraviețuit ocupației și cea care s-a întors la casele lor din teritoriul eliberat. Caracteristicile de gen ale conflictului trebuie, de asemenea, studiate și înțelese. Cele mai multe femei și copii au plecat; se pot întoarce și să se confrunte cu reproșuri și o atitudine neprietenosă față de ei. Acest lucru poate provoca discriminare, violență și stigmatizare. Este necesar să se aducă specialiști/specialiste din afara acestei comunități cu reședința pe termen lung în aceste teritorii, instruiți(-te) în gestionarea conflictelor și modalități de rezolvare a acestora. Specialiștii/specialistele locali(-e) pot lua una sau cealaltă parte a conflictului fără să-și dea seama, aceștia trebuie instruiți să lucreze în astfel de teritorii.

Notă!!!

Acordați o atenție deosebită copiilor și femeilor care au fost martorii violenței, iar acestea reprezintă aproape întreaga populație aflată sub ocupație. Au nevoie de ajutor psihologic; din cauza șocului și durerii le este uneori dificil să vorbească despre ceea ce au văzut.

Programele de reabilitare în teritoriile eliberate trebuie să funcționeze continuu. Indiferent de cât timp a trecut. Traumele războiului nu au limită de timp.

„În satele eliberate din regiunea Herson a început să sosească un vehicul medical mobil cu un cabinet ginecologic și medici relevanți care puteau face analize. Era ceva neobișnuit. Până la urmă, nu există drumuri, foarte rar ajung mașini de voluntari cu mâncare, conducerea trebuie să călătorească mult în diferite sate, iar aici medicina pe roți în satul nostru. Am fost atât de surprinși, am crezut că eram demult deja uitați.”

„Am izbucnit în plâns când i-am văzut pe soldații noștri care au intrat primii în satul nostru. Și împreună cu ei au venit și femei-medici și voluntari, am primit mâncare, medicamente, am început să mâncăm, toate celelalte mai puteau aștepta.”

Un interviu cu locuitorii locali din zonele rurale din regiunea Herson eliberați de ocupație a fost realizat de Valentina Golovata, reprezentanta organizației obștești „Skadovsky Aktiv”, 2023

!!! Notă

Pregătirile pentru dezocupare trebuie să aibă și propriul plan de acțiuni. Trebuie să aibă o componentă de gen în probleme și planificare.

Orice activitate trebuie desfășurată în conformitate cu legile țării în care activați. Familiarizându-vă cu toate actele legislative, puteți afla despre structurile responsabile și despre termenele limită în care autoritățile locale pot întreprinde măsuri pentru refacerea teritoriilor.

Ar trebui invitați specialiști/specialiste din diverse domenii: psihologi, specialiști în conflict, avocați, medici, specialiști în traume și care lucrează cu victimele diferitor forme de violență. Femeile au nevoi speciale de a consulta ginecologii.

Femeile locale, posibil, să nu aibă experiență în serviciul militar și să nu fi intrat niciodată în contact cu arme sau muniții; majoritatea femeilor nu știu cum arată anumite obiecte explozive.

Informațiile privind violența sexuală în timpul conflictelor armate și sclavia sexuală trebuie furnizate tuturor locuitorilor, indiferent de vârstă sau sex. Acest lucru se poate face online; este posibil ca oamenii să nu vă spună despre cazurile pe care le cunosc. Dar puteți da exemple de alte persoane din alte zone (schimbarea numelor și adreselor) ca un impuls pentru a începe o conversație pe această temă. Aceasta poate fi comunicare în notificări sau conversații scurte. În acest fel vei arăta că ai aceeași atitudine față de toată lumea, că diferiți oameni pot avea probleme și toată lumea trebuie ajutată. Pregătiți o listă de structuri care vă pot fi utile și spuneți că sunteți disponibil să ajutați cu apeluri, transport și alte resurse.

Lista serviciilor și asistenței pe teritoriul Ucrainei în Anexa nr. 3

SUCCES ÎN MUNCĂ!
COLECTAȚI EXPERIENȚĂ VOASTRĂ PENTRU A O TRANSMITE ALTORA
ȘI A ANALIZA GREȘELILE ȘI SUCESELE!

Anexe

Anexa nr. 1. Literatura utilizată în ghid și cea recomandată

1. Reguli de comportament sexual pentru lucrătorii umanitari.
<https://safeguardingsuppothub.org/ru/documents/rules-sexual-conduct-humanitarian-workers-0>
2. Măsuri speciale de protecție împotriva exploatării și abuzurilor sexuale.
<https://safeguardingsuppothub.org/ru/documents/special-measures-protection-sexual-exploitation-and-sexual-abuse>
3. Cum se aplică standardele globale privind exploatarea sexuală, violența sexuală și hărțuirea.
<https://safeguardingsuppothub.org/ru/documents/how-apply-global-standards-sexual-exploitation-abuse-and-sexual-harassment-0>
4. Cum se dezvoltă politici de siguranță și securitate pentru organizațiile societății civile (OSC).
<https://safeguardingsuppothub.org/ru/documents/how-develop-your-safeguarding-policy-civil-society-organisations-csos>
5. Drepturile femeilor și problemele de gen în contexte de conflict și instabilitate. <https://www.ohchr.org/ru/women/womens-human-rights-and-gender-related-concerns-situations-conflict-and-instability>
6. Femei, pace și securitate. <https://dppa.un.org/ru/women-peace-and-security>
7. Glosar și tezaur. Institutul European pentru Egalitatea de Gen. <https://eige.europa.eu/thesaurus/overview>
8. Violența de gen împotriva femeilor și fetelor, ONU.
<https://www.ohchr.org/ru/women/gender-based-violence-against-women-and-girls>
9. Integrarea problemelor de gen în operațiunile internaționale. Manual cu comentarii, Institutul Internațional de Drept Umanitar, Italia, 2019 (Ru)
https://iihl.org/wp-content/uploads/2020/02/Handbook_Gender_Russian.pdf
10. Recomandări metodologice pentru integrarea abordărilor de gen în sistemul de formare a specialiștilor din sectorul de securitate și apărare al Ucrainei. https://nuou.org.ua/assets/documents/method_recomendations_gender_integration.pdf
11. Probleme de gen. Consiliul Europei <https://www.coe.int/ru/web/compass/gender>
12. Legi care lucrează în beneficiul bărbaților și femeilor. Un ghid pentru integrarea problemelor de gen în legislație⁴³. <https://www.osce.org/files/f/documents/2/a/342566.pdf>
13. Seria de gen și securitate pregătită de DCAF, OSCE/ODIHR și ONU Femei⁴⁴
https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/455653_0.pdf

43 <https://www.osce.org/files/f/documents/2/a/342566.pdf>

44 https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/455653_0.pdf

Anexa nr. 2. Lista instituțiilor și organizațiilor care oferă sprijin victimelor violenței și refugiaților/refugiatelor din Ucraina pe teritoriul Republicii Moldova

Pentru a asista și proteja victimele violenței domestice și a traficului de ființe umane, precum și pentru asistența refugiaților/refugiatelor din Moldova, funcționează următoarele **servicii și organizații guvernamentale specializate:**

Denumirea instituției/organi- zației	Informații de contact	Ajutorul oferit
Organizații naționale de sprijin		
Portalul oficial al Guvernului Moldovei, dedicat ajutorării cetățenilor Ucrainei	Dopomoga.gov.md Telefon: 0788 08 500	
Poliție	112	Servicii de Prevenire și Intervenție pentru Vioen- ța Domestică
Serviciul Medical de Urgan- ță/Ambulanță	112	Servicii medicale
Linia de asistență pentru femei „La Strada”	Linia fierbinte: 08008 8008 Telefon: +373 22 234 906 Email: office@lastrada.md	Consiliere psihologică Consultanță juridică
Centrul pentru Drepturile Femeii	Telefon: +373 22 811 999 Telefon mobil: +373 68 855 050 Linie de consiliere juridică gratuită: 0 800 80 000 E-mail: office@cdf.md	Asistență legală Consiliere psihologică Ajutor social Împuternicirea economică
Centrul Național pentru Prevenirea Violenței Împo- triva Copiilor	Telefon: +373 22 758 806; +373 22 756 778 office@cnpac.org.md	Consiliere psihologică pentru copii
Asociația „Promo-Lex”	Telefon: + 373 22 450 024 E-mail: info@promolex.md	Consultanță juridică
Gender-Centru	Telefon mobil: +373 69215456 E-mail gendercentru@gmail.com	Servicii de informare Consiliere psihologică Ajutor social
Centrul de Reabilitare a Vic- timelor Torturii „Memoria”	Telefon: +373 22 273 222 Telefon mobil: + 373 79 704 809 E-mail: rctv@memoria.md	Consultanță juridică Consiliere psihologică
Centrul de Asistență și Pro- tecție a Victimelor, Chișinău	Telefon +373 22 927 174 Email: shelter_team@cap.md	Locuință temporară Ajutor social Consiliere psihologică Consultanță juridică

Adăpostul „Casa Mărioarei”, Chișinău	Telefon: +373 22 725 861 Email: cmarioarei@gmail.com	Locuință temporară Consiliere psihologică Ajutor social
Organizații regionale și raionale de sprijin		
„Stimul”, or. Ocnîța	Telefon mobil: +373 60165416	Consiliere psihologică Ajutor social
Centrul de Resurse pentru Tineret „Dacia”, Soroca	Telefon: +373 230 23 619 Email: crt.dacia@gmail.com	Ajutor social Consiliere psihologică Consultanță juridică
„Onoarea și Dreptul Femeii Contemporane”, or. Bălți	Telefon: +373 231 70 778; +373 231 77 794; +373 231 70 149; Telefon mobil: +373 79055616 E-mail: olgapatlati@mail.ru	Consiliere psihologică Consiliere socială
„Centrul de Criză Familială” SOTIS, or. Bălți	Telefon: +373 231 92 541; E-mail: ccf.sotis@gmail.com	Locuință temporară Ajutor social Consiliere psihologică
Centru de plasament temporar pentru copii, or. Bălți	Telefon: +373 231 710 03	Consiliere psihologică Ajutor social
Cameră de cazare de urgență pentru victimele violenței în familie, or. Telenești	Telefon mobil: +373 795 88 052	Recomandări și consiliere socială, consiliere medicală și psihologică
Centrul de sprijin și consiliere pentru victimele violenței domestice „Ariadna”, or. Drochia	Telefon: +373 252 20 308 Telefon mobil: 0790 00 118 E-mail: cm_ariadna@yahoo.com	Locuință temporară Ajutor social Consiliere psihologică Consultanță juridică
Centrul maternal „Pro-Femina”, or. Hîncești	Telefon: +373 269 233 64 E-mail: profemina.2009@mail.ru	Locuință temporară Ajutor social Consiliere psihologică Consultanță juridică
Centrul maternal „Pro Familia”, or. Căușeni	Telefon: +373 243 269 75; +373 243 268 35; +373 243 26 721 E-mail: profamilia2006@gmail.com	Locuință temporară Ajutor social Consiliere psihologică Consultanță juridică

Centrul maternal, or. Cahul	Telefon: +373 299 44 080 E-mail: centru-maternal.cahul@mail.ru	Locuință temporară Ajutor social Consiliere psihologică Consultanță juridică
AO „Vesta”, or. Comrat	Telefon: +373 298 84 063; +373 298 84 062 Telefon mobil: 060 122 508	Ajutor social Ajutor psihologic Asistență legală
Centrul de Asistență Socială și Psihologică, or. Vulcănești	Telefon mobil: +373 68238386 E-mail: n.mocan@mail.ru	Consiliere psihologică Ajutor social
Centrul de Inovații Sociale și Juridice „Inițiative ale Femeilor”, or. Tiraspol	Telefon mobil: +373 533 52764 E-mail: jenskieinitsiativi@mail.ru	Consultanță juridică Consiliere psihologică Ajutor social Împuternicirea economică
Centrul de Dezvoltare și Sprijin al Inițiativelor Civile „REZONANȚA”, or. Tiraspol	Telefon mobil: +373 533 44411 E-mail: civicinitiatives@gmail.com	Locuință temporară Consultanță juridică Consiliere psihologică Ajutor social Împuternicirea economică

Anexa nr. 3. Lista serviciilor pentru persoane strămutate intern și populația Ucrainei afectată de agresiunea armată a Rusiei împotriva Ucrainei

În Ucraina, următoarele servicii guvernamentale și organizații publice funcționează pentru a ajuta persoanele strămutate intern și populația afectată de agresiunea armată a Rusiei împotriva Ucrainei:

Denumirea instituției/organi- zației	Informații de contact	Ajutorul oferit?
Asistență juridică gratuită din partea Ministerului Justiției al Ucrainei	80893200086	Asistență legală
Asociația Națională de Psihologie din subordinea Ministerului Sănătății al Ucrainei	0800100102	Asistență psihologică în timpul războiului
Linia telefonică pentru persoane strămutate intern/refugiați a Ministerului Reintegrării	+380443551478 24 de ore din 24	Suport juridic, psihologic. Cazare, transport, nevoi umane.
Linia telefonică națională pentru copii și tineri	0800500225 De pe mobil 116 111	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
Linia telefonică națională pentru prevenirea violenței domestice, traficului de persoane, discriminării de gen	0800500335, De pe mobil 116 123 telegram @NHL116123 fb@lastradaukraine E-mail: hotlaine@la-strada.org.ua	Toate tipurile de asistență
Linie de sprijin pentru bărbați UNFPA și ONG „Soluții sociale inovatoare”	2345	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
Linie telefonică fierbinte pentru persoane cu dizabilități	1539	Toate tipurile de asistență
Linia telefonică de stat pentru persoanele cu deficiență de auz	1545 (webcall)	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
Departamentul de poliție cibernetică al Poliției Naționale a Ucrainei	0800505170 @ukraine-avanger-bot	Probleme de securitate a informațiilor, asistență operațională și informare.
Serviciul de securitate al Ucrainei	0 800 500 021 callcenter@ssu.gov.ua. @stop-russion-war-bot	Întrebări de securitate. Probleme legate de operațiunile militare.
Poliția Națională a Ucrainei	102	Încălcarea drepturilor omului/ copilului Urgențe
De urgență	103	

Biroul Procurorului General al Ucrainei Linie pentru crime comise în conflicte armate	+3096-755-02-40 Viber, WhatsApp, Telegram. Signal	Încălcări ale drepturilor omului, anchete în timpul războiului.
Centrul de asistență juridică „Uniunea Daneză pentru Refugiați”	+0800213103 +380504506990 +380626460333	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
Crucea Roșie în Ucraina	0-800-300-155	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
ONG „Vostok SOS”	+3800953979848 +380939231486 +380682204337	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
ONG „Donbass SOS”	0800309110	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
Misiunea umanitară „Proliska” Linia fierbinte	+380932022232	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
Linia fierbinte pentru asistență pentru persoanele strămutate/refugiați ONG „Dreptul la Zakhist”	+380995075090, +38065075090, +380935075090;	Asistență psihologică, juridică și alte probleme
Centru de contact pentru asistență juridică gratuită Ministerul Justiției al Ucrainei	0 800 213 103 www.legala-id.gov.ua	Asistență legală
Linia telefonică națională pentru prevenirea violenței în familie, a traficului de persoane și a discriminării de gen	+116 123 •0 800 500 335	Asistență juridică, psihologică

Anexa nr. 4. Pacea și securitatea umană, componente ale securității

Securitatea umană este o paradigmă creată pentru a înțelege amenințările la scară globală. Fiecare componentă a securității umane trebuie privită prin prisma egalității de gen. Planurile de acțiune create de fiecare țară pentru implementarea Rezoluției 1325 privind Femeile, Pacea și Securitatea ar trebui să țină cont de măsuri de identificare și monitorizare a potențialelor provocări de securitate în sens larg (interferențe în apărare, conflict, violență, dezastre naturale, epidemii etc.) luând în considerare aspectele de gen. Realizarea egalității de gen este o condiție prealabilă pentru o viață justă și pașnică pentru toți.

În ultimele decenii, egalitatea de gen și abilitarea femeilor au fost pe agenda majorității guvernelor pentru a crea un plan de acțiune pentru securitate și pace durabilă.

Componentele securității umane:

Securitatea economică – implică asigurarea unui venit de bază sigur pentru persoane, de obicei din munca lor productivă contra remunerării sau, în ultimă instanță, dintr-un sistem de asigurări sociale finanțat din fonduri publice.

Securitatea alimentară presupune că toți oamenii au acces regulat, atât fizic, cât și economic, la produsele alimentare de bază. Potrivit ONU, disponibilitatea alimentelor în sine nu este o problemă - mai degrabă, problema constă deseori în distribuția inadecvată a alimentelor și puterea de cumpărare insuficientă a populației.

Securitatea sănătății – oferă protecție împotriva bolilor și a stilurilor de viață dăunătoare. Alimentația deficitară și accesul insuficient la servicii de sănătate, apă curată și alte necesități de bază afectează securitatea sănătății.

Securitatea mediului – trebuie să protejeze oamenii de dezastrele naturale pe termen scurt și de pericolele legate de natură pe termen lung, de hazardele naturale, hazardele provocate de om și degradarea mediului. Încălzirea globală cauzată de emisiile de gaze cu efect de seră este, de asemenea, o altă problemă de siguranță a mediului.

Securitatea personală - vizează protejarea persoanelor de violența fizică, de propriul stat, de indivizii care folosesc violența și de grupurile organizate. Pentru mulți oameni, cea mai mare sursă de pericol este criminalitatea, în special crimele violente.

Securitatea comunitară – urmărește să protejeze oamenii de pierderea relațiilor tradiționale, a valorilor, dar și de violența bazată pe religie sau etnie.

Securitatea politică vizează faptul dacă oamenii trăiesc într-o societate care respectă drepturile fundamentale ale omului. Încălcările drepturilor omului apar cel mai adesea în perioadele de instabilitate politică. Odată cu suprimarea indivizilor și a grupurilor, guvernele pot încerca să controleze schimbul de idei și spațiul informațional.

Securitatea cibernetică reprezintă protecția intereselor vitale ale unui individ, ale societății și ale statului atunci când se utilizează spațiul cibernetic, care asigură dezvoltarea durabilă a societății informaționale și a mediului de comunicare digitală, identificarea în timp util, prevenirea și neutralizarea amenințărilor reale și potențiale la adresa securității naționale în spațiul cibernetic.

Anexa nr. 5. Justiția tranzițională

Justiția tranzițională include o serie de mecanisme utilizate pentru a solicita despăgubiri pentru încălcările anterioare ale drepturilor omului.

Aceste mecanisme pot lua forma unor urmăriri penale (de exemplu, procese pentru crime de război), căutarea adevărului (de exemplu, comitetele adevărului), reforme instituționale (în aplicarea legii și sistemul de justiție), reparații și banca de memorie. Justiția tranzițională este văzută ca o componentă fundamentală pentru stabilirea statului de drept și accesul la justiție în situațiile post-conflict și promovarea reconcilierii și vindecării în comunități.

Deși s-au înregistrat unele progrese în ultimele două decenii în stabilirea unui cadru legal și de reglementare în justiție pentru violența sexuală legată de conflicte, urmărirea eficientă pentru aceste infracțiuni sunt rare. În plus, experiențele de conflict ale femeilor nu se limitează la violența sexuală, ci includ perturbări socio-economice pe scară largă, precum și impactul diferențiat de gen al disparițiilor forțate, torturii, strămutării și alte crime.

Deoarece femeile se confruntă cu inegalitatea de gen și violența în bază de gen în viața lor cotidiană, munca de justiție tranzițională sensibilă la gen trebuie să fie transformativă. Scopul justiției transformative este de a aborda nu numai consecințele încălcărilor comise în timpul conflictului, ci și cauza principală a acestuia - chiar relațiile sociale care duc la încălcări, inclusiv relațiile inegale de putere de gen în societate.

Servind la restabilirea statului de drept, justiția transformativă este strâns legată de justiția de gen în perioada post-conflict. Organizația UN Women, în cercetarea și sprijinul său pentru eforturile de justiție tranzițională sensibilă la gen, a identificat următoarele principii de bază ale justiției de gen:

- Recunoașterea faptului că dezvoltarea și pacea necesită egalitate de gen;
- Recunoașterea dreptului femeilor de a participa la toate aspectele tranziției;
- Elaborarea unor legi care să țină cont de egalitatea de gen și să promoveze egalitatea de gen;
- Introducerea unei componente de justiție care să nu permită impunitatea și să asigure răspunderea pentru crimele comise împotriva femeilor și fetelor în timpul conflictului.

Una dintre cele mai importante intervenții ale justiției tranziționale care vizează femeile este mecanismul cel mai puțin implementat sau finanțat: compensare pentru prejudiciu. Compensațiile pentru prejudiciu se concentrează mai mult pe victime și pe nevoile acestora decât pe orice alt mecanism de responsabilitate. Pentru multe persoane, în special femei, care au acces limitat la procesele legale formale ca urmare a discriminării, aceasta poate fi singura formă de justiție pe care o vor primi victimele pentru greșelile comise în timpul războiului.

Compensațiile pentru prejudiciu sunt adesea văzute ca o modalitate de a ajuta victimele să-și recapete statutul de deținători egali de drepturi; cu toate acestea, chiar și înainte de criză, femeile nu aveau adesea aceleași drepturi ca și bărbații, iar aceste nedreptăți le fac vulnerabile la violența în bază de gen atât în timpul, cât și după conflict. Prin urmare, reparațiile trebuie să fie incluzive și să țină cont de dimensiunea de gen.

Există o conștientizare tot mai mare a necesității de a oferi mecanisme transformatoare și durabile de despăgubire pentru femei după conflict, abordând nu doar o singură abatere, ci și inegalitățile care fac femeile vulnerabile la violență și modelează consecințele acesteia.

„Cel mai activ drept este dreptul femeilor și fetelor la căi de atac și despăgubiri” (2007)

„Mecanismele de despăgubire trebuie să depășească cauzele și consecințele imediate ale crizelor și încălcărilor; ele trebuie să contribuie la abordarea inegalităților politice și structurale care au un impact negativ asupra vieții femeilor și fetelor.”

Cu toate acestea, reparațiile sunt adesea făcute în medii cu resurse limitate, în contextul așteptărilor enorme din partea victimelor. Prin urmare, multe tipuri de despăgubiri sunt de natură mai simbolică – de exemplu, monumentele și memoriale – decât măsuri concrete. Grupurile de femei din întreaga lume au demonstrat că pledoaria coordonată poate ajuta la asigurarea faptului că prioritățile femeilor sunt evidențiate în orice program de despăgubiri.

Compensațiile și justiția tranzițională în general, este o modalitate de a asigura includerea femeilor în planificarea dezvoltării post-conflict. Cu toate acestea, implementarea despăgubirilor și a justiției poate dura ani, și uneori decenii. Consolidarea păcii se referă la activitățile pe care un stat le planifică și le finanțează pentru a reconstrui o societate cu instituții puternice și incluzive pentru a preveni reapariția conflictelor armate. Aceasta este, de asemenea, o oportunitate excelentă de a evidenția nevoia de schimbare a inegalităților structurale și a nedreptății sociale pentru ca dezvoltarea să fie durabilă și în beneficiul tuturor. Cu alte cuvinte, toți oamenii ar trebui să primească partea lor din „beneficiile existenței pașnice” care contribuie la oprirea conflictelor și la dezvoltarea unei existențe stabile.

Anexa nr. 6. Principalele documente legislative ale Ucrainei și Republicii Moldova privind problemele de gen și asistența umanitară

Ucraina

Constituția Ucrainei din 28 iunie 1996 Nr. 254k/96-VR⁴⁵.

Acordul de Asociere dintre Ucraina și UE din 27 iunie 2014⁴⁶.

Legea Ucrainei din 09.08.2005 nr. 2866-IV „Cu privire la asigurarea egalității de drepturi și șanse pentru femei și bărbați”⁴⁷.

Legea Ucrainei din 09.06.2012 Nr. 5207-VI „Cu privire la fundamentele prevenirii și combaterii discriminării în Ucraina”⁴⁸.

Legea Ucrainei din 7 decembrie 2017 Nr. 2229-VIII „Cu privire la prevenirea și combaterea violenței domestice”⁴⁹.

Legea Ucrainei din 10 septembrie 2021 Nr. 1750-IX „Cu privire la modificările Legii Ucrainei „Cu privire la publicitate” privind combaterea discriminării de gen”⁵⁰.

Ordinul Cabinetului de Miniștri al Ucrainei din 28 octombrie 2020 nr. 1544-r „Cu privire la aprobarea Planului național de acțiune pentru implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU „Femei, pace, securitate”⁵¹.

Legile Ucrainei „Cu privire la asociațiile obștești” din 22 martie 2012 Nr. 4572-VI⁵².

Legea Ucrainei „Cu privire la activitățile caritabile și organizațiile de caritate” din 05.07.2012 Nr. 5073-VI⁵³.

Legea Ucrainei „Cu privire la activitățile de voluntariat” din 19 aprilie 2011 Nr. 3236-VI⁵⁴.

Ordinul Cabinetului de Miniștri al Ucrainei din 30 decembrie 2022 Nr. 1219-r. „Cu privire la aprobarea planului de acțiuni al autorităților executive pentru refacerea teritoriilor dezocupate ale comunităților teritoriale”⁵⁵.

45 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

46 http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page.html?id_doc=89872

47 https://kodeksy.com.ua/ka/ob_obespechenii_ravnyh_prav_i_vozmozhnostej_zhenwin_i_muzhchin/17.htm

48 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

49 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

50 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1750-20#Text>

51 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

52 https://kodeksy.com.ua/ka/ob_obwestvennyh_ob_edineniyah.htm

53 https://kodeksy.com.ua/ka/o_blagotvoritelnoj_deyatelnosti_i_blagotvoritelnyh_organizatsiyah.htm

54 https://kodeksy.com.ua/pro_volontersku_diyalnist.htm

55 <https://xn--80aagahqwiybe8an.com/download/rozporjadjennya-vid-grudnya-2022-1219-pro-2022-102254.html>

Republica Moldova

Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994 / versiunea actuală din 29 martie 2016⁵⁶

Acordul de Asociere între Republica Moldova și UE din 27.06.2014 / Agenda de Asociere actualizată între UE și Moldova pentru perioada 2021-2027. Acceptat 22 august 2022⁵⁷.

Legea nr.5 din 09-02-2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați în Republica Moldova⁵⁸/ Versiune în vigoare din 15.06.2018 în baza modificărilor prin LP79 din 24.05.2018,MO195–209/338 din 15.06.2018

Legea nr. 45 din 01-03-2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie în Republica Moldova⁵⁹/ Versiune în vigoare din 30.12.18 în baza modificărilor prin LP238 din 08.11.18 MO441-447 din 30.11.18 art. 709

Legea nr.121 din 25-05-2012 cu privire la asigurarea egalității în Republica Moldova⁶⁰/ Versiune în vigoare din 29.06.18 în baza modificărilor prin LP74 din 26.04.18, MO235-244/29.06.18 art.368

Legea nr.62 din 17-03-2022 cu privire la publicitate⁶¹ (cu privire la sexism)

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 152 din 22-03-2023 pentru aprobarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 ⁶²

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 332 din 31-05-2023 cu privire la aprobarea Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027⁶³

Legea nr.1491 din 28-11-2002 cu privire la ajutoarele umanitare acordate Republicii Moldova, modificată /ZP156 din 06/09/22, MO194-200/07/01/22 art.358; în vigoare din 01.07.22⁶⁴

Legea nr.86 din 11-06-2020 cu privire la organizațiile necomerciale⁶⁵

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 158 din 12-03-2012 cu privire la implementarea Legii voluntariatului nr. 121 din 18 iunie 2010/ MODIFICAT HG859 din 01.11.13, MO252-257/08.11.13 art.965 ⁶⁶

56 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro

57 https://www.eeas.europa.eu/moldova/m%0D%BE%0D%BB%0D%B4%0D%BE%0D%B2%0D%B0-%0D%B8-%0D%B5%D1%81_ru?s=223

58 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107179&lang=ro

59 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110200&lang=ro

60 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro

61 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130742&lang=ro

62 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136728&lang=ro

63 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138005&lang=ro

64 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132813&lang=ro

65 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122391&lang=ro

66 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18722&lang=ro

Anexa nr. 7. Program de instruire orientativ privind politica de gen în răspunsul umanitar în timpul conflictelor armate

Nr	Tema sesiunii	Forma de lucru	Descrierea activității
1	<p>Stereotipurile sunt în jurul nostru și se bazează pe gen.</p> <p>Discriminarea de gen, rolurile noastre în societate.</p> <p>Rolurile de gen ale bărbaților și femeilor în raport cu vârstă și sfera socială.</p>	<p>Discuție de exemple.</p> <p>Prezentarea subiectelor cu definiții: stereotipuri, discriminare, stigmatizare, gen, rolurile femeilor și bărbaților în diferite sfere ale vieții.</p>	<p>Începem discuția cu istoria dezvoltării societății, unde rolurile femeilor și bărbaților nu au fost aceleași ca în prezent.</p> <p>Oferim exemple și discutăm despre cum, pe măsură ce femeile și bărbații îmbătrânesc, le sunt impuse tot mai multe limite cu stereotipuri.</p> <p>Oferim exemple din diferite țări în care există progrese în politica de gen, țări unde încă există discriminare în raport cu femeile și bărbații. Stereotipuri religioase sau naționale care se dezvoltă în norme.</p> <p>Genul ca construct, definiții. Politici de gen care promovează progresul și calitatea resurselor umane reprezentate de bărbați și femei.</p> <p>Rolurile de gen ale bărbaților și femeilor în diferite sfere ale vieții: muncă, educație, sănătate, sport, servicii sociale și altele. Cine ce roluri joacă și de ce.</p>
2	Drepturile femeilor.	Prezentare, discuție, lucru în grup.	<p>Pentru lucrul în grup, luați exemple ale sufragistelor din diferite țări. Fiecare grup se uită la o sufragistă din întreaga lume. (Încurajați grupurile să folosească internetul pentru a căuta și a studia exemple a feministelor timpurii (sufragiste).</p> <p>Fiecare grup primește aceleași întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pentru ce a/au luptat ea/ele? - Cum a/au luptat ea/ele? - A/au avut sprijin și cum a/au fost pe-depsită/e? <p>Ce sa întâmplat cu ea după aceste acțiuni? Ce a realizat ea?</p> <p>Întrebare pentru întregul public: Ce ne învață aceste istorii? Care este situația astăzi? Este greu sau ușor să aperi drepturile femeilor în lumea modernă?</p> <p>De ce vorbim astăzi despre importanța politicii de gen și a protecției drepturilor femeilor?</p>

3	Legislația internațională și națională în domeniul politicii de gen.	Prezentarea, discutarea proceselor de localizare, lucru în grup.	Prezentăm standarde internaționale pentru protecția drepturilor omului: ONU, UE, OSCE, NATO și altele. Crearea de standarde internaționale pentru politica de gen și protecția drepturilor femeilor. Obligațiile țărilor membre ale organizațiilor. Subliniem că fiecare document ne obligă să combatem discriminarea și toate formele de violență. Discutăm modul în care documentele internaționale sunt reflectate la nivel național, regional și local prin adoptarea actelor legislative relevante.
4	Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1325, Agenda „Femei, pace, securitate”.	Prezentare, discuție, lucru în grup.	Prezentăm conținutul Rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU cu agenda „Femei, pace, securitate”. Unim participanții/participantele în grupuri și le propunem să creeze o listă cu grupurile de oameni care trăiesc în timpul conflictului armat. Cine reprezintă aceste grupuri? Cine prevalează în grup: femeile sau bărbații? Fetele sau băieții? Care sunt problemele și barierele pentru fiecare grup? Ca grup, discutăm rezultatele exercițiului: femeile și fetele din diferite grupuri se confruntă cu diferite forme de discriminare și violență în timpul conflictelor armate. Femeile și fetele nu pot fi văzute doar ca victime ale războiului. Sunt parteneri, colegi în programele de reconstrucție post-conflict. Importanța adoptării planurilor de acțiune naționale și locale și a participării diferitor grupuri țintă de femei și fete la dezvoltarea lor.
5	Originile violenței. Violența în bază de gen.	Prezentarea legislației. Lucrați în grupuri pentru a discuta exemple de organizații obștești care oferă servicii pentru victimele violenței. Pregătiți exemple de activități ale organizațiilor comunitare sau proiecte de răspuns umanitar.	Este recomandabil să se desfășoare cursuri pe această temă cu avocați care lucrează în acest domeniu. Prezentăm legislația care definește tipurile de violență și funcțiile autorităților guvernamentale; procesul de referire și coordonare pentru a ajuta supraviețuitorii/supravețuitoarele violenței. Discutăm despre experiența organizațiilor obștești și crearea de servicii la nivel local. Analizăm exemple reușite și nereușite. Creăm propriul plan de acțiune în cooperare cu diferite structuri.

6	Abordarea de gen în timpul conflictelor armate.	Discuție, lucru în grup.	<p>Luăm în considerare tema politicii de gen și o abordare integratoare de gen. Unim participanții/participantele în grupuri și le propunem să creeze portrete ale grupurilor țintă în timpul conflictelor armate: femei și bărbați, unde trăiesc, cu ce se confruntă? Există diferențe sau probleme comune? Luăm în considerare tipurile de discriminare și violență împotriva femeilor și bărbaților de diferite vârste și grupuri sociale în timpul conflictelor armate.</p> <p>Utilizați tabelele nr. 1 și 2 din manual pentru a lucra în grupuri, invitați participanții și participantele să completeze ei înșiși tabelele.</p> <p>În tabelul nr. 2, invitați grupurile să completeze locurile în care pot exista forme diferite și comune de discriminare și violență împotriva bărbaților și femeilor.</p> <p>După prezentările fiecărui grup, punem o întrebare despre riscurile pentru femei și bărbați de diferite vârste. Există diferențe și unde? Ce concluzie putem trage?</p>
	Conflictele armate și activitățile misiunilor și proiectelor umanitare: componenta de gen.	Discuție și lucru în grup.	<p>Această activitate are loc imediat după cea anterioară.</p> <p>Distribuiți exemple de proiecte de gen între grupuri. Grupurile ar trebui să-și prezinte experiențele folosind exemple din alte proiecte.</p> <p>Luați tabelele nr. 1 și 2 din activitatea anterioară și propuneți-vă planul de acțiune. Poate că au puțină experiență, dar trebuie să ne imaginăm că astfel de situații pot exista. Acțiunile lor, creați-vă planurile de acțiune. Cum să ajute? La ce structură pot apela pentru ajutor?</p> <p>În grupul general, discutați ce a fost dificil și ușor în munca grupurilor? Ce cunoștințe sunt importante și cum le puteți obține?</p> <p>Ce trebuie să știți când planificați proiecte și programe de răspuns umanitar? De unde să începem pentru a formula acțiuni eficiente pentru femei și bărbați din diferite grupuri țintă.</p>

	<p>Opoziția și violență sexuală în timpul conflictelor militare.</p>	<p>Prezentare, discuție.</p>	<p>Această activitate ar trebui desfășurată în colaborare cu psihologi (-ge), avocați(-te), reprezentanți/reprezentante ai procuraturii generale sau structuri specializate care activează în acest domeniu.</p> <p>Prezentare cu definiții, exemple. Discuție de exemple și propunere de algoritmi de acțiuni.</p> <p>Dați exemple din alte țări.</p>
	<p>Servicii sensibile la gen la nivel local pentru diferite grupuri în timpul conflictelor militare.</p> <p>Abordare integratoare de gen.</p>	<p>Discuție.</p>	<p>După desfășurarea unei serii de sesiuni și furnizarea de diverse exemple de servicii pentru femei și bărbați din diferite grupuri sociale, discutați în grupuri definițiile serviciilor sensibile la gen și construiți un algoritm de acțiuni. Fiecare grup își prezintă propria viziune. Discutăm exemple de planuri de acțiune în grup și prezentăm definiția unei abordări integratoare de gen.</p>

Această publicație a fost elaborată în cadrul proiectului „Ajutor de urgență și protecția persoanelor strămutate intern afectate de conflict în Ucraina precum și a refugiaților ucraineni în Moldova” implementat de Hilfswerk Internațional în parteneriat cu AO „Moștenitorii”, AO Gender-Centru și organizația de tineret „Stan” din Ucraina, susținut de Agenția de Dezvoltare Austriacă (ADA), cu fondurile Cooperării Austriece pentru Dezvoltare.